



**PRIRODOSLOVNI MUZEJ SLOVENIJE**

Prešernova 20, Poštni predal 290, SI-1001 Ljubljana  
telefon (01) 241 09 40, fax (01) 241 09 53  
<http://www2.pms-lj.si>

**STRATEŠKI NAČRT JAVNEGA ZAVODA  
PRIRODOSLOVNI MUZEJ SLOVENIJE  
ZA OBDOBJE 2017 - 2021**

dr. Breda Činč Juhant  
direktorica

Ljubljana, 1. 9. 2017

# VSEBINA

<b>0. POVZETEK</b>	<b>3</b>
0.1 VIZIJA, POSLANSTVO, CILJI, SWOT ANALIZA	4
0.2 OSNOVNI PODATKI O PRIRODOSLOVNEM MUZEJU SLOVENIJE	7
0.3 ANALIZA DELOVANJA	11
<b>I. PROGRAMSKE USMERITVE IN PREDVIDEN OBSEG PROGRAMA</b>	<b>15</b>
I.1 OHRANJANJE DEDIŠČINE – izboljšanje pogojev za varovanje in hranjenje nacionalnega bogastva	16
I.2 OHRANJANJE DEDIŠČINE - Pospeseno delo na zbirkah in naravoslovnem gradivu PMS	18
I.3 RAZISKOVANJE IN KOMUNICIRANJE - Povezovanje in sodelovanje v državnem in mednarodnem prostoru	20
I.4 KOMUNICIRANJE - Postavitev stalne razstave, privlačni programi za javnost	22
I.5 KOMUNICIRANJE in digitalizacija podatkov	24
I.6 IZOBRAŽEVANJE – Povečanje obiska v muzejski hiši na Prešernovi in v Juliani	25
I.7 Pridobivanje lastnih sredstev in komuniciranje z javnostjo	26
I.8 Ureditev arhiva, fotodokumentacije in knjižnega gradiva	27
<b>II. ORGANIZACIJSKE USMERITVE</b>	<b>28</b>
<b>III. OPREDELITEV INVESTICIJ IN INVESTICIJSKEGA VZDRŽEVANJA</b>	<b>30</b>
<b>IV. PODLAGE ZA KADROVSKI NACRT, ki vključujejo tudi predvidene zunanje sodelavce</b>	<b>32</b>
<b>V. KAZALCI USPEŠNOSTI</b>	<b>33</b>

## 0. POVZETEK

Vizija Prirodoslovnega muzeja Slovenije je prepoznavnost na vseh področjih delovanja tako v slovenskem kot v evropskem prostoru. Prirodoslovni muzej Slovenije zbira, ohranja, dokumentira, preučuje, interpretira, upravlja in razstavlja premično kulturno dediščino, dediščino naravnega izvora ter biotsko raznovrstnost. Temeljni pogoj razvoja slovenskega osrednjega muzeja za naravoslovje je ureditev prostorske problematike v skladu z zakonodajo, ki jo pripravlja Ministrstvo za kulturo in je odgovorno za izvedbo.

Prioritetni cilji Prirodoslovnega muzeja Slovenije so:

- <sup>1</sup>\*OHRANJANJE DEDIŠČINE - izboljšanje pogojev za varovanje in hranjenje nacionalnega bogastva
- \*OHRANJANJE DEDIŠČINE - Pospešeno delo na zbirkah in naravoslovnem gradivu PMS
- \*RAZISKOVANJE IN \*KOMUNICIRANJE - Povezovanje in sodelovanje v državnem in mednarodnem prostoru
- \*KOMUNICIRANJE - Postavitev stalne razstave, privlačni programi za javnost
- \*KOMUNICIRANJE - Digitalizacija podatkov
- \*IZOBRAŽEVANJE - Povečanje obiska v muzejski hiši na Prešernovi in v Juliani
- Pridobivanje lastnih sredstev in komuniciranje z javnostjo
- Ureditev arhiva, fotodokumentacije in knjižnega gradiva

Poznavanje lastnih prednosti in slabosti, možnosti in nevarnosti in analiza dela v preteklosti je vodnik za pripravo strategije dela javnega zavoda v prihodnjem obdobju in omogoča realnejše načrtovanje programa dela javnega zavoda Prirodoslovni muzej Slovenije.

---

- <sup>1</sup>\*Prioritetni cilji so predstavljeni kot del temeljnih nalog muzeja (OHRANJANJE-RAZISKOVANJE-KOMUNICIRANJE-IZOBRAŽEVANJE) glede na UNESCOvo Priporočilo o varstvu in promociji muzejev in zbirk, njihove raznolikosti in vloži v družb, ICOM, Mednarodni muzejski svet, Slovenski odbor, Ljubljana, 2017 (<http://www.pmb.si/datoteke/novice/UNESCO-Priporocilo.pdf>)

## 0.1 VIZIJA, POSLANSTVO, CILJI, SWOT ANALIZA

### Vizija

Dolgoročna vizija PMS je doseganje odličnosti na vseh področjih delovanja Prirodoslovnega muzeja Slovenije kot osrednjega nacionalnega muzeja, posebno na

- strokovnem,
- znanstvenem in
- pedagoškem področju.

Po doseganju odličnosti naj izstopa in postane vodilna institucija v med muzejskem, medinstitucionalnem in mednarodnem sodelovanju.

Srednjeročno (z upoštevanjem kadrovskega, prostorskega in finančnega stanja) naj PMS postane eden izmed prepoznavnejših muzejev v Evropski skupnosti. Odlika PMS naj bodo naravoslovne zbirke, ki so arhiv narave in celo zadnje počivališče za mnoge vrste. **Materialni dokazi omogočajo razumevanje naravnega okolja in vplivajo na odnos sodobnega človeka do okolja. Zato so pomemben komunikacijski vir za ozaveščanje, ki sledi potrebam javnosti** (ne le razstavnim in spremljevalnim programom - tudi sodelovanje z novinarji in mediji, socialna omrežja ipd.). Zaradi vsebine in vsestranske dostopnosti morajo biti zbirke zanimive tudi svetovni javnosti (publikacije, svetovni splet) kot pomemben vir za taksonomske, biodiverzitetne in druge raziskave na območju EU in v svetu.

Muzej naj odlikuje odličnost v interpretaciji naravoslovja v skladu s sodobnimi muzeološkimi pristopi, ostane naj prostor, kjer družine aktivno preživijo svoj prosti čas, kjer imajo ljubitelji narave in strokovnjaki prostor za druženje in pridobivanje informacij, kjer učenci, dijaki in študentje utrjujejo stara in pridobivajo nova znanja, kjer se tuji navdušujejo nad slovensko naravo in kulturno dediščino naravnega izvora.

### Poslanstvo

Prirodoslovni muzej Slovenije je javni zavod, ustanovljen za uresničevanje nalog zbiranja, ohranjanja, dokumentiranja, preučevanja, interpretacije, upravljanja in razstavljanja premične kulturne dediščine, dediščine naravnega izvora ter biotske raznovrstnosti.

Muzej utemeljuje svoje poslanstvo na podlagi zbirk s področij: zoologije, botanike in geologije. Svoje zbirke muzej dopolnjuje na osnovi zbiralne politike.

Zbiralna politika muzeja kot nacionalne zakladnice biotske raznovrstnosti in geološke dediščine Republike Slovenije muzej zavezuje k načrtnemu zbiranju kulturne dediščine naravnega izvora predvsem na ozemlju Slovenije. Poleg kulturne dediščine naravnega izvora z ozemlja Slovenije, zbira muzej tudi gradivo, ki je s slovenskim ozemljem ali s premično dediščino Prirodoslovnega muzeja Slovenije zaradi strokovnih, znanstvenih, kulturnih ali zgodovinskih razlogov izjemno pomembno.

Prioritetni cilji Prirodoslovnega muzeja Slovenije so:

- OHRANJANJE DEDIŠČINE - izboljšanje pogojev za varovanje in hranjenje nacionalnega bogastva
- OHRANJANJE DEDIŠČINE - Pospešeno delo na zbirkah in naravoslovnem gradivu PMS
- RAZISKOVANJE IN KOMUNICIRANJE - Povezovanje in sodelovanje v državnem in mednarodnem prostoru

- KOMUNICIRANJE - Postavitev stalne razstave, privlačni programi za javnost
- KOMUNICIRANJE - Digitalizacija podatkov
- IZOBRAŽEVANJE - Povečanje obiska v muzejski hiši na Prešernovi in v Juliani
- Pridobivanje lastnih sredstev in komuniciranje z javnostjo
- Ureditev arhiva, fotodokumentacije in knjižnega gradiva

## SWOT analiza

Prednosti (Strengths)	Možnosti (Opportunities)
<ul style="list-style-type: none"> <li>- bogastvo biotske pestrosti in geološke dediščine v zbirkah, ki so arhiv narave in imajo izjemen potencial</li> <li>- muzej hrani temeljni zbirki (Zoisova zbirka mineralov in Hohenwartova zbirka konhilih) in je eden izmed naslednikov prvega muzeja na Slovenskem</li> <li>- učinkovit pedagoško andragoški program</li> <li>- bogat razstavni program</li> <li>- kvaliteten popularizacijski program</li> <li>- urejeno pravno finančno delovanje, učinkovito računovodstvo</li> <li>- organizirano delovanje</li> <li>- velik delež visoko-kvalificiranega kadra (uveljavljeni strokovnjaki)</li> <li>- eden izmed redkih muzejev, ki imajo status raziskovalne organizacije odličen in naraščajoč obisk razstav in obrazstavnega programa v PMS</li> <li>- dober obisk alpskega botaničnega vrta Juliana v Trenti</li> <li>- dobro sodelovanje z naravoslovnimi institucijami in organizacijami doma in v tujini</li> <li>- dobro sodelovanje s strokovnjaki in ljubitelji</li> <li>- dobro sodelovanje z NVO</li> <li>- komuniciranje z javnostjo izven muzeja (z razstavami in dejavnostmi izven muzeja : muzeji, MOL, šole, vrtci, MINFOS Tržič, TNP, regijski parki...)</li> <li>- pripravljenost posameznikov za delo izven običajnega delovnega časa</li> <li>- pripravljenost posameznikov za prostovoljno delo (delo, ki ni plačano)</li> <li>- dobro sodelovanje s prostovoljci</li> <li>- motiviranost zaposlenih (kljub slabim delovnim pogojem)</li> <li>- bogastvo gradiva, ki ga je potrebno strokovno obdelati</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- v sodelovanju z Ministrstvom za kulturo zagotoviti prostorske pogoje za izvajanje poslanstva, zagotovitev minimalnih pogojev za hranjenje nacionalnega bogastva</li> <li>- status RO omogoča muzeju kandidiranje za dodatna sredstva</li> <li>- urejevanje zbirk v sodelovanju zunanjih specialistov (sodelovanje u univerzami)</li> <li>- z aktivnim javnim delovanjem lahko vplivamo na podporo javnosti in na posredno na hitrejšo reševanje osnovnih prostorskih težav</li> <li>- zaposlovanje za določen čas iz projektnih in lastnih sredstev</li> <li>- možnost zaposlitve za določen čas za časovno/količinsko omejeno delo, možnost zaposlitve 2 oseb za polovični delovni čas...</li> <li>- znižanje povprečne starosti zaposlenih v javnem zavodu (nadomestne zaposlitve ob upokojitvi)</li> <li>- vključevanje upokojenec PMS , prostovoljcev in zainteresirane javnosti</li> <li>- priprava programov, prilagojenih za obisk tujcev</li> <li>- kandidiranje za mednarodne projekte</li> <li>- povečati obisk srednješolske in študentske mladine</li> <li>- priprava programov, prilagojenih za obisk oseb s posebnimi potrebami</li> <li>- posodobitev akta o ustanovitvi PMS, ki bi muzeju omogočal ustreznejše delovanje na področjih, ki jih uravnava Ministrstvo za okolje in prostor</li> <li>- večje povezovanje z gospodarstvom, zlasti turizmom, in oblikovanje privlačnih produktov za turiste</li> <li>- uresničitev strateških ciljev ob 200 letnici delovanja</li> </ul>
Slabosti (Weaknesses)	Grožnje (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> <li>- nerešena prostorska problematika in njen vpliv na slabše načrtovanje dela in na motivacijo zaposlenih za izvedbo strateških ciljev</li> <li>- najeti (nestalni) depojski prostori, ki ne zagotavljajo standardov za hranjenje nacionalnega bogastva (ustreznih klimatskih in varnostnih pogojev za hranjenje muzejskih zbirk)</li> <li>- kadrovske težave, ki so se povečale zaradi zakonskih omejitev</li> <li>- nižanje sredstev Ministrstva za kulturo</li> <li>- velik delež neinventariziranega in strokovno neobdelanega gradiva (čeprav je hkrati prednost, da bogato dediščino sploh imamo)</li> <li>- visoka povprečna starost zaposlenih</li> <li>- investicije v opremo močno zaostajajo za potrebami, zlasti na področju modernih tehnologij (računalništvo, projekcije)</li> <li>- predolgo trajanje priprave posameznih projektov, ki so vezani na celotno strokovni kader, pojavi nekritičnosti in pretirane kritičnosti med zaposlenimi</li> <li>- programi (razstavnimi, obrazstavnimi) v tujih jezikih</li> <li>- kadrovske težave, finančne in pravnoformalne težave pri izvajanju obročevalne dejavnosti</li> <li>- nezadostno urejeno arhivsko gradivo</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zmanjšanje sredstev za delo</li> <li>- zmanjšan priliv lastnih sredstev zaradi splošnega poslabšanja ekonomskih razmer</li> <li>- časovna nedorečenost reševanja prostorske problematike</li> <li>- neizpolnjevanje pogojev za vpis v razvid muzejev</li> <li>- ogroženost nacionalnega bogastva<sup>2</sup></li> <li>- muzej postaja zadnje zatočišče za vrste, ki izginjajo (ogroženost naravnega okolja)</li> <li>- prekinitve najemne pogodbe za depojske prostore</li> <li>- zaradi nezadostnega vlaganja v investicije in opremo postajamo vse manj konkurenčni</li> <li>- zaradi nejasnosti reševanja prostorske problematike je večja verjetnost, da so finančna sredstva za delovanje javnega zavoda (sredstva za delo, materialna sredstva in sredstva za investicije in opremo) porabljena manj racionalno</li> <li>- ukinitve obročevalne dejavnosti zaradi neurejenih kadrovskih, finančnih in pravnoformalnih težav</li> <li>- spremembe zakonodaje, ki povečujejo administracijska dela in upočasnijo odzivnost javnega zavoda na spremembe in ne omogočajo cenovno ustrežnejših rešitev</li> </ul>

<sup>2</sup> Prirodoslovni muzej Slovenije ne dosega niti minimalnih standardov hranjenja, pri čemer je organski material najbolj občutljivi del gradiva. Varovanje in hranjenje nacionalnega bogastva opredeljuje Pravilnik o varovanju in hranjenju nacionalnega bogastva in muzejskega gradiva, o vpisu v razvid muzejev in o podelitvi pooblastila za opravljanje državne javne službe muzejev s Prilogo 1: Klimatski standardi hranjenja in prevoza nacionalnega bogastva. Ohranjanje dediščine je temeljna naloga muzejev (<http://www.pmb.si/datoteke/novice/UNESCO-Priporocilo.pdf>)

## 0.2 OSNOVNI PODATKI O PRIRODOSLOVNEM MUZEJU SLOVENIJE

### Kontaktne podatki

Ime javnega zavoda	PRIRODOSLOVNI MUZEJ SLOVENIJE
Naslov	Prešernova 20, 1000 Ljubljana
Telefon	01 241 09 40
Telefaks	01 241 09 53
E-pošta	Uprava@pms-lj.si
Davčna številka	64821323
Račun	01100-6030376931

### Zgodovina

Prirodoslovni muzej Slovenije je bil kot Kranjski deželni muzej ustanovljen že leta 1821. Po prvi svetovni vojni se je preimenoval v Narodni muzej v Ljubljani in se leta 1944 razdelil v dve samostojni ustanovi: Kulturno zgodovinski muzej v Ljubljani in Prirodoslovni muzej v Ljubljani. Leta 1963 (Uradni list SRS, št. 33/63) se je Prirodoslovni muzej v Ljubljani kot centralna republiška ustanova preimenoval v Prirodoslovni muzej Slovenije. Vse od leta 1988 domuje PMS v objektu muzejske stavbe na Prešernovi 20.

S Sklepom o ustanovitvi javnega zavoda Prirodoslovni muzej (Ur.l. RS, št. 60/2003, Ur.l. RS, št. 11/2009) je Republika Slovenija uskladila delovanje javnega zavoda Prirodoslovni muzej Slovenije z določbami Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13 in 68/16). Ustanoviteljske pravice in obveznosti Republike Slovenije izvaja Vlada Republike Slovenije.

### Organi javnega zavoda

Organ 16. 2. 2017 do 15. 2. 2022i javnega zavoda Prirodoslovni muzej Slovenije so

- direktor (mandat direktorice<sup>3</sup>: 5 let)

- svet (mandat članov sveta<sup>4</sup>: 4 leta, ima 5 članov: 4 predstavniki ustanovitelja in 1 predstavnik zaposlenih) in

- strokovni svet (mandat članov strokovnega sveta<sup>5</sup>: 4 leta: 6 članov: 2 člana zaposlenih, po 1 člana imenujejo Biotehniška fakulteta in Naravoslovnotehnična fakulteta Univerze v Ljubljani, Univerza v Mariboru in Skupnost muzejev Slovenije.

### Predstavitev delovanja

Prirodoslovni muzej Slovenije je državni muzej z naravoslovno, znanstveno in pedagoško vsebino. Je najstarejša slovenska kulturna in znanstvena institucija, ki izvira iz Deželnega muzeja ustanovljenega 1821. Muzej hrani nacionalno, evropsko in svetovno pomembne naravoslovne študijske zbirke, v katerih so vidne spremembe biotske raznovrstnosti, razvoj naravoslovne miselnosti in tehnik zbiranja ter obdelave muzejskega gradiva. Nenazadnje je raziskovalna institucija, ki raziskuje naravo in kulturno dediščino naravnega izvora. Muzej odlikujejo kar tri znanstvene revije, ki omogočajo dostopnost zbranih podatkov znanstveni skupnosti, in sicer SCOPOLIA, Acta entomologica Slovenica<sup>6</sup> in Illiesia<sup>7</sup>. Vse revije so vpisane v razvid<sup>8</sup> medijev. ki ga ICOM-ov

<sup>3</sup> 16. 2. 2017 do 15. 2. 2022

<sup>4</sup> 13. 12. 2013 do 12. 12. 2017

<sup>5</sup> 15. 3. 2017 do 14. 3. 2020

<sup>6</sup> v sozaložništvu s Slovenskim entomološkim društvom Štefana Michielija

<sup>7</sup> elektronski medij: v sodelovanju z Illinois Natural History Survey, Champaign, Illinois

<sup>8</sup> Razvid medijev vodi Ministrstvo za kulturo (zapisne številke 468, 477 in 1113): <https://rmsn.ekultura.gov.si/mediji/public>.

kodeks etike za naravoslovne muzeje opozarja, da zbrani podatki pogosto niso objavljeni tudi v znanstveni literaturi, tako da muzejske revije Prirodoslovnemu muzeju Slovenije omogočajo upoštevanje ICOM-ovih smernic.

Delo na zbirkah je osnovna naloga kustosov, ki delujejo na štirih kustodiatih (Kustodiat za vretenčarje, Kustodiat za nevretenčarje, Kustodiat za geologijo, Kustodiat za botaniko). Strokovno in znanstveno delo načrtujejo in izvajajo vodje kustodiatov s svojimi sodelavci. Za skupne projekte, javne programe in usklajevanja strokovnega dela s smernicami Prirodoslovnega muzeja Slovenije, sklicuje direktorica strokovne kolegije, na katerih so prisotni vsi kustosi in po potrebi tudi vodja Tehnične službe. Za tehnične (in strokovno preparatorske) potrebe muzeja in kustodiatov skrbi tehnična služba. Za stike z javnostmi, promocijo, pedagoške, andragoške in druge javne programe skrbi Oddelek za stike z javnostjo. V okviru muzeja deluje Specialna znanstvena knjižnica. Dislocirana enota Alpski botanični vrt Juliana v Trenti strokovno vodi Kustodiat za botaniko.

### Lokacije delovanja

Muzej v skladu s 24. členom Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda Prirodoslovni muzej Slovenije (Uradni list RS, št. 60/03 in 11/09):

- **deluje** v delu stavbe v Ljubljani, Prešernova cesta 20, s katero upravlja Narodni muzej Slovenije,
- **upravlja** z nepremičninami na naslednjih parcelah:
  - parc. št. 1402/6 travnik, parc. št. 1404/5 travnik, parc. št. 1406/5 travnik, vse v vl. št. 599, k. o. Brdo (šifra k.o. 2682),
  - parc.št. 1902/8 pot, parc.št. 1909/2 cesta, vse v vl. št. 309, k. o. Brdo (šifra k.o. 2682),
  - parc. št. 2090/1 in 2090/3 (75 in 77 del stavbe št. 1578 na naslovu Ljubljana Žibertova 1) vključno s skupno lastnino na stavbi, skupnih delih in napravah ter zemljišču v korist lastnika posameznega podvložka po nedoločenem deležu na parc. št. 1119/3 stanovanjska stavba, parc. št. 1119/20 dvorišče, parc. št. 1119/21 dvorišče, vse v vl. št. 2090, k. o. Spodnja Šiška (šifra k.o. 1740),
  - parc.št. 75/3 travnik (alpski botanični vrt Juliana v Trenti), v vl.št. 197, k. o. Trenta leva (šifra k.o. 2203),
  - s stanovanjem<sup>9</sup> v Vrsarju (1. etaža 1884/7029 del nepremičnine) k št. zgradbe 60/2 in 64., s katero je neločljivo povezana lastninska pravica na naslovu Hrvaška, Vrsar, Pod voltom 6, z.k.v. E-32 v k. o. Vrsar.

Nepremičnine iz ustanovitvenega akta ne zadostujejo za izvajanje poslanstva. **Muzej nima zagotovljenih prostorov za trajno varno hranjenje predmetov pod ustreznimi klimatskimi pogoji**, zato

- **najema** prostore za hranjenje zbirk.

### Zakonske in druge pravne podlage

- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13 in 68/16)
- Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Prirodoslovni muzej Slovenije (Uradni list RS, št. 60/03 in 11/09)
- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2014–2017 (Uradni list RS, št. 99/13)
- Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 - ORZVKD39, 90/12, 111/13 in 32/16)
- ICOMOV kodeks poklicne etike, Mednarodni muzejski svet, Slovenski odbor, Ljubljana 2005

<sup>9</sup> Prirodoslovni muzej Slovenije stanovanja v Vrsarju, ki je potrebno investicijskih vlaganj, ne uporablja in ga za izvajanje svojega poslanstva ne potrebuje, zato ga je predlagal v seznam odprodaje državnega premoženja za leto 2018.



- ICOMov kodeks etike za naravoslovne muzeje, Mednarodni muzejski svet, Slovenski odbor, Ljubljana 2015
- Unescovo Priporočilo o varstvu in promociji muzejev in zbirk, njihove raznolikosti in vlogi v družb, ICOM, Mednarodni muzejski svet, Slovenski odbor, Ljubljana, 2017  
(<http://www.pmb.si/datoteke/novice/UNESCO-Priporocilo.pdf>)
- Pravilnik o varovanju in hranjenju nacionalnega bogastva in muzejskega gradiva, o vpisu v razvid muzejev in podelitvi pooblastila za opravljanje državne službe muzejev (Uradni list RS, št. 47/12)
- Kolektivna pogodba za kulturne dejavnosti v RS (Uradni list RS, št. 45/94, 45/94, 39/96, 39/99 – ZMPUPR, 82/99, 102/00, 52/01, 64/01, 43/06 – ZKoliP, 60/08, 32/09, 32/09, 40/12, 46/13 in 106/15)
- Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 - uradno prečiščeno besedilo, 61/06 - ZDru-1, 8/10 - ZSKZ-B in 46/14)
- Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Uradni list RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 32/08 – odl. US, 96/08, 36/09, 102/11, 15/14 in 64/16)
- Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Uradni list RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, in 93/10 in 23/15)
- Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah (Uradni list RS, št. 46/04, 110/04, 115/07, 36/09 in 15/14)
- Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam (Uradni list RS, št. 82/02 in 42/10)
- Zakon o zavodih (Uradni list RS, št. 12/91, 8/96, 36/00 - ZPDZC in 127/06 - ZJZP)
- Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16 in 15/17 – odl. US)
- Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 63/07 – uradno prečiščeno besedilo, 65/08, 69/08 – ZTFI-A, 69/08 – ZZavar-E in 40/12 – ZUJF)
- Zakon o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2017 in 2018 (Uradni list RS, št. 80/16 in 33/17)
- Zakon o javnih financah (Uradni list RS, št. 11/11 – uradno prečiščeno besedilo, 14/13 – popr., 101/13, 55/15 – ZFisP in 96/15 – ZIPRS1617)
- Zakon za uravnoteženje javnih financ (Uradni list RS, št. 40/12, 96/12 – ZPIZ-2, 104/12 – ZIPRS1314, 105/12, 25/13 – odl. US, 46/13 – ZIPRS1314-A, 56/13 – ZŠtip-1, 63/13 – ZOsn-I, 63/13 – ZJAKRS-A, 99/13 – ZUPJS-C, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 101/13 – ZDavNepr, 107/13 – odl. US, 85/14, 95/14, 24/15 – odl. US, 90/15, 102/15 in 63/16 – ZDoh-2R)
- Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/13, 56/15 in 63/16 – ZKUASP)
- Zakon o dostopu do informacij javnega značaja (Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo, 117/06 – ZDavP-2, 23/14, 50/14, 19/15 – odl. US in 102/15)
- Uredba o posredovanju in ponovni uporabi informacij javnega značaja (Uradni list RS, št. 24/16)

### **Nacionalni program za kulturo in področje delovanja muzeja**

Prirodoslovni muzej Slovenije v svojem delovanju sledi javnemu interesu in strateškim ciljem kulturne politike na področju kulturne dediščine, ki jih opredeljuje temeljni dokument nacionalne kulturne politike, Resolucija o Nacionalnem programu za kulturo. Žal strateški cilji kulturne politike za obdobje po letu 2017 še niso dorečeni, predvideva pa se, da bo vključeval rešitev prostorske stiske Prirodoslovnega muzeja Slovenije. Nacionalni

program za kulturo za naslednje obdobje je namreč v pripravi:

[http://pisrs.si/Pis\\_web/pregledPredpisa?id=RESO113](http://pisrs.si/Pis_web/pregledPredpisa?id=RESO113).

Domnevo potrjujejo zagotovila Ministrstva za kulturo, da bo vsebina vključena v nastajajoči dokument in nenazadnje zapisana obravnava prostorske problematike Prirodoslovnega muzeja Slovenije na seji<sup>10</sup>

Nacionalnega sveta za kulturo, ki usmerja nacionalno strategijo za kulturo. Rešitev prostorske problematike, kot jo bo doreklo in časovno predvidelo Ministrstvo za kulturo, je ključnega pomena za načrtovanje strategije, saj je konkretne naloge, ki jih bo muzej v naslednjih štirih letih poskušal realizirati, je ob toliko nejasnosti zelo težko načrtovati.

---

<sup>10</sup> Problematiko javne kulturne infrastrukture je Nacionalni svet za kulturo obravnaval na 18. redni seji. V zapisniku (<http://nsk-slo.si/index.php/seje/zapisnik/380>) je izpostavil tri »večje projekte prepoznanega nacionalnega pomena, ki se že dlje časa kljub sredstvom, vloženim v nakupe zamljišč in izdelavo investicijske dokumentacije odlagajo« - med njimi rešitev prostorske problematike Prirodoslovnega muzeja Slovenije.

### 0.3 ANALIZA DELOVANJA

Prirodoslovni muzej Slovenije je prostorsko, kadrovsko in finančno podhranjen. Glede na kadrovsko zasedbo v slovenskih muzejih, je naravoslovna dediščina v muzejih tudi sicer premalo prisotna. Možnosti za razvoj in obstoj naravoslovnih zbirk so glede na javno financiranje kustosov, ki se ukvarjajo s kulturno dediščino naravnega izvora zagotovljene le v 2 muzejih, to je v Prirodoslovnem muzeju Slovenije in v Notranjskem muzeju Postojna (od 55 muzejev, ki so na podlagi 87. in 140. člena ZVKD-1 vpisani v razvid muzejev glede na vir:

[http://www.mk.gov.si/si/storitve/postopki/varstvo\\_kulturne\\_dediscine/razvid\\_muzejev/](http://www.mk.gov.si/si/storitve/postopki/varstvo_kulturne_dediscine/razvid_muzejev/), kar pomeni 3,6% javno financiranih muzejev). Procent je še veliko nižji, če upoštevamo, kolikšen delež kustosov z naravoslovno izobrazbo (biologov/geologov) premore celoten slovenski muzejski prostor (delež biologov - geologov glede na javno financiran kader v slovenskih muzejih kot so npr. zgodovinarji, umetnostni zgodovinarji, etnologi, arheologi...). Prirodoslovni muzej Slovenije je državni muzej, ki skrbi za varovanje naravne premične dediščine na območju Republike Slovenije. V sodelovanju z matičnim<sup>11</sup> muzejem skrbi za varovanje naravne premične dediščine še Zavod Znanje - Notranjski muzej Postojna, in sicer za območje občin Cerknica, Bloke, Logatec, Loška Dolina, Postojna, Pivka (zaposlenega ima 1 biologa). Ostali muzeji v Sloveniji nimajo zaposlenih naravoslovcev oziroma možnosti **samostojnega muzejskega dela in razvoja naravoslovnih muzejskih zbirk.**

V danih prostorskih, kadrovskih in finančnih razmerah Prirodoslovni muzej Slovenije kljub temu dosega ustrezne rezultate. Žal pa ga dane razmere v primerjavi z evropskimi muzeji kljub temu uvrščajo »na neugledni, če že ne sramotni rep Evrope«<sup>12</sup>. Prirodoslovni muzej Slovenije je edina državna ustanova v Republiki Sloveniji, ki je pooblaščen in usposobljen izključno za hranjenje zbirk naravne dediščine, kar žal pomeni, da ima strokovno kompetentne sogovornike – muzealce - praviloma zgolj v tujini. Zbirke Prirodoslovnega muzeja Slovenije so v skladu z 10. členom Zakona o varstvu kulturne dediščine nacionalno bogastvo, s čimer je odgovornost za njihovo dolgoročno ohranjanje prevzela država.

#### Opis depojskih prostorov

Zbirke PMS se nahajajo na treh lokacijah:

1. Depojski prostori v BTC na Šmartinski 152 (površina 682 m<sup>2</sup>), 2. Depojski prostori na Žibertovi 1 (površina 90,3 m<sup>2</sup>), 3. Razstavnici in drugi prostori na Prešernovi cesti 20.

#### Depojski prostori v BTC na Šmartinski 152 (površina 682 m<sup>2</sup>)

Najem depojskih prostorov v BTC je bila odločitev tedanjega vodstva, s katero je v letu 1998<sup>13</sup> zagotovilo ustrežnejše pogoje za varnost zbirk (glede na trikrat večjo površino od takratnih depojskih prostorov, možnost

<sup>11</sup> Prirodoslovni muzej Slovenije tudi po uveljavitvi Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 ORZVKD39, 90/12, 111/13 in 32/16) zagotavlja t. i. matičnost: kot državni muzej za področje premične kulturne dediščine naravnega izvora ter biotske raznovrstnosti je z ustanovitvenim aktom pooblaščen, da v vlogi državnega muzeja skrbi med drugim za enotne standarde na področju varovanja in hranjenja kulturne dediščine naravnega izvora. Naravoslovne zbirke so prisotne tudi v muzejih, ki niso usposobljeni za delo z naravoslovnim gradivom in za ozaveščanje javnosti o pomenu naravnega okolja, zato jim Prirodoslovni muzej Slovenije pri opravljanju javne službe v skladu z možnostmi nudi strokovno pomoč. Tudi zakonodaja, za katero skrbi Ministrstvo za okolje in prostor, Prirodoslovnemu muzeju Slovenije pripisuje osredno vlogo pri pridobivanju gradiva in zbiranju podatkov. Omogoča mu npr. prednost pri prevzemu trupel zavarovanih živali v skladu z 19. členom Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Uradni list RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 32/08 – odl. US, 96/08, 36/09, 102/11, 15/14 in 64/16). Poslanstvo muzeja vključuje zbiranje in komuniciranje nematerialnih dokazov dediščine naravnega izvora ter biotske raznovrstnosti javnosti in po 27a. členu iste uredbe vodi nacionalno evidenco oznak obročkanja ptic.

<sup>12</sup> Iz članka akademika prof. dr. Boštjana Kiaute v časopisu DELO, 24. 9. 2015: Prirodoslovni muzej - evropski muzejski unikum (<http://www.delo.si/znanje/znanost/prirodoslovni-muzej-ndash-evropski-muzejski-unikum.html>)

<sup>13</sup> Istega leta (=1998) je Zakon o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije v kulturi (ZSNNPK) Ur.l. RS, št. 24/1998 predvidel stalno rešitev z novogradnjo Prirodoslovnega muzeja Slovenije.

delno ločenih režimov, selitev ogroženih dislociranih zbirk iz vlažnih kletnih prostorov na Župančičevi ulici).

Pogodba je bila sklenjena za nedoločen čas. Z rešitvijo je soglašalo<sup>14</sup> Ministrstvo za kulturo.

Prostori v BTC hranijo pretežni del muzealij vseh kategorij občutljivosti, poleg njih pa še večino knjižnice. Tu je tudi edino skladišče opreme in karantena. Varnostni ukrep za najbolj občutljive muzealije (2/3 gradiva, to je zoološko in botanično gradivo v centralnem depozju, ki je najbolj ogroženo), sta dve letni dezinfekciji. Prostori niso klimatizirani. Prevladuje depojska oprema, ki ni ognjevarna in ni prahotesna.

### **Depojski prostori na Žibertovi 1 (površina 90,3 m<sup>2</sup>)**

V depojskih prostorih na Žibertovi 1 se hrani del zooloških zbirk Kustodiata za vretenčarje. V letu 2013 je bilo eno stanovanje (od dveh na istem naslovu) opremljeno s klimatsko napravo, ki vzdržuje temperaturo pri pribl. 17-19,5°C in relativno vlažnost pri pribl. 50%. To so edini depojski prostori s kolikor toliko nadzorovanim klimatskim režimom, v katerih je bil v izveden tudi delni nakup ognjevarnih in prahotesnih omar.

### **Razstavni in drugi prostori Prešernovi cesti 20**

Razstavljeni eksponati iz geoloških, botaničnih in zooloških zbirk razbremenjujejo depojske prostore, vendar bodo v perspektivi vsaj nekateri končali v depozju. Zoološko gradivo je kolikor toliko varno pred škodljivci, vendar je izpostavljeno močni dnevni svetlobi, prahu, klimatskih nihanjem ter vplivu šote (gozdna in barjanska diorama), ki povzroča nepovratne poškodbe. Geološke zbirke, ki niso del razstav, se hranijo v spodnjih delih razstavnih vitrin, pa tudi v priročnem depozju. Del zooloških zbirk Kustodiata za nevretenčarje se hrani v priročnem depozju na podstrešju muzejske stavbe. Skoraj izključno oprema ni ognjevarna in ni prahotesna.

**Analiza dela na zbirkah.** Zbirke imajo veliko identitetno vrednost za prostor Slovenije (hranimo ustanovne zbirke prvega muzeja na Slovenskem). Prirodoslovni muzej Slovenije ima bogato gradivo, vendar nima na razpolago vseh strokovnjakov, ki bi material lahko določili (podobno je tudi v drugih evropskih muzejih) in ga z inventarno številko uvrstili v zbirke. Kljub manku strokovnjakov in simboličnem številu kadra glede na količino gradiva (in nenazadnje glede na teritorij), upoštevanje prioritet pri delu z obstoječim gradivom s poudarkom na zgodovinskih zbirkah, dokumentaciji gradiva in dostopnosti podatkov kaže spodbudne rezultate.

**Prirodoslovni muzej Slovenije ima kar 188.506 predmetov inventariziranega gradiva (do konca leta 2016) in izjemno bogastvo, ki ga hrani (642.876 predmetov v akciji do konca leta 2016).** Gradivo je urejeno in s pomembnimi podatki dostopno javnosti (kot na <http://www.pms-lj.si/si/raziskovanje-in-zbirke/zbirke/zbirke-nevretencarjev>). Materialni dokazi omogočajo razumevanje naravnega okolja in vplivajo na odnos sodobnega človeka do okolja. Zato so pomemben vir za ozaveščanje v komunikaciji, ki sledi potrebam javnosti (ne le razstavni in spremljevalni program - tudi sodelovanje z novinarji in mediji, socialna omrežja ipd.). Zaradi vsebine in vsestranske dostopnosti so zbirke zanimive tudi svetovni javnosti (publikacije, svetovni splet) kot pomemben vir za taksonomske, biodiverzitetne in druge raziskave na območju EU in v svetu.

**Največja težava je ohranjanje dediščine** (dediščini kljub predanemu delu kustosov ne zagotavljamo optimalnega varnega hranjenja in ustrezne količine preparatorskih posegov, čeprav je muzej zavezan k

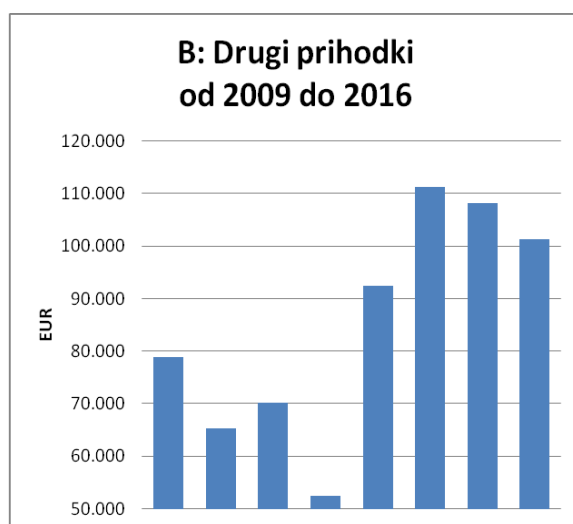
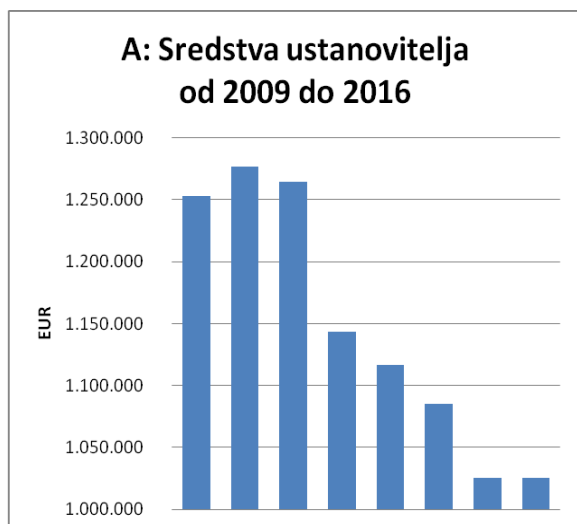
<sup>14</sup> Da je ministrstvo za kulturo z rešitvijo soglašalo, izhaja iz dokumentacije, ki jo je preučilo tudi Računsko sodišče in je Prirodoslovnemu muzeju Slovenije po opravljeni reviziji izdalo pozitivno mnenje (ker so stroški najemnine predstavljali 10% celotnih odhodkov muzeja, so bili vključeni v Revizijsko poročilo o računovodskih izkazih in pravilnosti poslovanja v letu 2002 (z dne 13. 1. 2004)). Dokumentacija izkazuje (dopis PMS MK z dne 12. 6. 1997 in z dne 22. 7. 1997), da se je muzej v teku postopka dogovarjal s pristojnim ministrstvom. V poročilu o delu v letu 1997 takratni direktor navaja, da je Ministrstvo za kulturo *odobrilo najem depojskih prostorov konec leta 1997*, zato je bila pogodba o najemu sklenjena šele z letom 1998 (po pridobljenem soglasju in zagotovitvi ustanovitelja glede povišanja finančnih sredstev in po preverjanju cene in pogojev najemnine je direktor podpisal pogodbo z izbranim najemodajalcem). V letu 2014 so se vpletene stranke (BTC-DZS-PMS) strinjale s prenosom pogodbe direktno na BTC. Muzej prostorov ni najemal direktno od BTC, temveč posredno od DZS, zato je bil ob soglasju vpletenih možen prenos pogodbe za depojske prostore z DZS na BTC (direktorica je preverila, da javno naročilo zaradi prenosa pogodbe ni potrebno), kar je nekoliko znižalo najemnino. Svet Prirodoslovnega muzeja Slovenije je dokumentacijo v zvezi z najemom preverjal 11. 11. 2016 (istega dne je opravil ogled depojskih prostorov v BTC).

spoštovanju načel mednarodnih dokumentov za varstvo in promocijo naravne dediščine in bi morali upoštevati etične in strokovne standarde, ki jih je sprejela strokovna muzejska skupnost, država<sup>15</sup> pa bi nam to morala omogočiti.).

**Komuniciranje** sodi med temeljne naloge muzeja. S popularizacijo razumevanja žive in nežive narave in pomenu okolja se poleg muzejev občasno ali trajno ukvarjajo tudi druge pravne in fizične osebe (pedagoški programi, razstave, dejavnosti). Zaenkrat je ponudbe v Sloveniji premalo, zato je dejavnost slednjih za muzej spodbudna in zdrava konkurenca. Seveda pa mora PMS kot osrednji državni naravoslovni muzej ohraniti svoje mesto in ugled tudi na vse bolj razvijajočem se kulturno – naravoslovnem trgu. Ker je PMS javni zavod in kot muzej neprofitna ustanova, katere bistvo delovanja temelji na študijskih zbirkah, je zaradi finančnih omejitev težko konkurirati, vendar ima muzej tudi številne prednosti. Odlikuje ga nacionalno bogastvo, s katerim upravlja, in interpretacija naravoslovnih vsebin v skladu s sodobno muzeološko stroko. Komuniciranje izhaja iz potreb javnosti, temelji na razstavnih in študijskih zbirkah in ozavešča družbo o pomenu ohranjanja okolja in biotske raznovrstnosti. Poleg razstavne dejavnosti zaposleni interpretirajo znanje o zbirkah tudi v drugih oblikah, ki omogočajo interakcijo z javnostjo tako v fizični kot v digitalni obliki.

### Analiza prihodkov in odhodkov

Sredstva ustanovitelja so se z uveljavitvijo Zakona za uravnoteženje javnih financ (Uradni list RS, št. 40/12, 96/12 – ZPIZ-2, 104/12 – ZIPRS1314, 105/12, 25/13 – odl. US, 46/13 – ZIPRS1314-A, 56/13 – ZŠtip-1, 63/13 – ZOsn-I, 63/13 – ZJAKRS-A, 99/13 – ZUPJS-C, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 101/13 – ZDavNepr, 107/13 – odl. US, 85/14, 95/14, 24/15 – odl. US, 90/15, 102/15 in 63/16 – ZDoh-2R)) znižala (glej **tabelo A**). Kot izhaja iz podatkov javno dostopne aplikacije (erar.si) je Prirodoslovni muzej Slovenije pred uveljavitvijo zakona (v letih 2009 - 2011) prejel povprečno 1.264.813,00 EUR in kasneje (2014 - 2016) povprečno 1.045.232 EUR, kar je 219.581 EUR manj (**17,4 %**) pri čemer so se drugi viri zvišali do ca. 100.000 EUR (kot je razvidno v **tabeli B**).



leto	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
drugi viri	78.924	65297	70099	52413	92441	111158	108196	101260
ustanovitelj	1.253.081	1.276.854	1.264.502	1.143.626	1.116.718	1.084.876	1.025.410	1.025.410

<sup>15</sup> Država je lastnik zbir, ki jih ima PMS v upravljanju. Država bi morala izvajati politiko, ki bi muzeju zagotavljala izvajanje načel veljavnih mednarodnih dokumentov in vlogo v družbi v skladu z zakonskimi in strokovnimi standardi (glej <http://www.pmb.si/datoteka/novice/UNESCO-Prporocilo.pdf>)

Podatki o sredstvih ustanovitelja v EUR, uporabljeni v tabeli A, in podatki o drugih virih, uporabljeni v tabeli B so iz letnih poročil in aplikacije erar.si.

V zadnjih treh letih je muzej z izvajanjem in za izvajanje svoje dejavnosti pridobil ca **100.000 EUR** (donacije, sponzorska in donatorska sredstva, vstopnine, prodaja, denar evropske skupnosti), kar pomeni, da je v obdobju od 2009 do 2016 druge prihodke povečal (tabela B, vir letna poročila). Potrebno je poudariti, da prihodki od vstopnin niso odvisni le od števila obiskovalcev, saj je brezplačnega obiska približno polovica - muzej omogoča dostopnost tudi finančno šibkim. Vsekakor zlasti vstopnine predstavljajo za muzej pomemben vir dohodka, ki ga muzej namenja za izvajanje javne službe. Osnovno poslanstvo muzejskih publikacij je neformalno izobraževanje in z njim dviganje zavesti o pomenu narave in naravnega okolja v družbi. Dostopnost čim širšemu delu javnosti se upošteva pri oblikovanju cen publikacij. Kljub temu predstavljajo prihodki od prodanih publikacij pomemben vir dohodka.

Analiza lastnih prihodkov izkazuje pozitiven trend in predvsem znaten obseg lastne udeležbe. To je pohvalno, saj nam sredstva, ki jih namenja Ministrstvo za kulturo, žal ne zadostujejo, zato potrebujemo večji delež lastnih sredstev. Prirodoslovni muzej Slovenije je znižal stroške dela (z izgubo 3,2 zaposlitve in z nadomestnimi zaposlitvami na nižji PR). Znižal je tudi materialne stroške programa. Obratovalni stroški so še vedno visoki. **Obratovalne stroške je smiselno in možno znižati** na račun najemnine, ki znaša 115.000 EUR letno, zato si muzej prizadeva pridobiti prostore v lasti države, kar je s stališča varnosti naravoslovnih zbirk najgospodarnejša rešitev.

## I. PROGRAMSKE USMERITVE IN PREDVIDEN OBSEG PROGRAMA

Prirodoslovni muzej Slovenije utemeljuje zoološke, botanične in geološke zbirke, zato je njegova najpomembnejša naloga ohranitev zakladnice biotske pestrosti in geološke dediščine Slovenije, njeno proučevanje in komuniciranje. Za izvajanje teh nalog je potrebno uresničiti prioritete cilje, potrebna je vpetost v družbeno dogajanje, saj muzej za razrešitev **prostorske problematike** potrebuje podporo strokovne in širše javnosti, zlasti pa računa na podporo in razumevanje stalnih obiskovalcev naravoslovnih razstav in dogodkov Prirodoslovnega muzeja Slovenije.

Prirodoslovni muzej Slovenije naj ostane živahen kulturni hram z naravoslovno vsebino, v katerega obiskovalci radi zahajajo, opazijo **prizadevanja zaposlenih, da se približajo obiskovalcem** in se veselijo informacij v povezavi z **urejenimi muzejskimi zbirkami**, ki so arhiv narave in pogosto celo zadnje počivališče za mnoge vrste. Materialni dokazi omogočajo razumevanje naravnega okolja in vplivajo na odnos sodobnega človeka do okolja. Zato so pomemben komunikacijski vir za ozaveščanje, ki sledi potrebam javnosti (ne le razstavnim in spremljevalnim programom - tudi sodelovanje z novinarji in mediji, socialna omrežja ipd.). Zaradi vsebine in vsestranske dostopnosti morajo biti zbirke zanimive tudi svetovni javnosti (publikacije, svetovni splet) kot pomemben vir za taksonomske, biodiverzitetne in druge raziskave na območju EU in v svetu.

Muzej naj odlikuje odličnost v interpretaciji naravoslovja v skladu s sodobnimi muzeološkimi pristopi, ostane naj prostor, kjer družine aktivno preživijo svoj prosti čas, kjer imajo ljubitelji narave in strokovnjaki prostor za druženje in pridobivanje informacij, kjer učenci, dijaki in študentje utrjujejo stara in pridobivajo nova znanja, kjer se tujci navdušujejo nad slovensko naravo in kulturno dediščino naravnega izvora.

V času, ko je denarja tudi za kakovostne programe vse manj, je upoštevanje družbenih sprememb in tržnih zakonitosti vse bolj pomembno. Učinkoviti odnosi z javnostjo, oglaševanje svoje dejavnosti in načrtno sodelovanje z našimi obiskovalci so pomembni za promocijo našega muzeja. Le s **privlačnimi programi za javnost** in odprtim delovanjem bomo pridobili dodatna sponzorska in donatorska sredstva. PMS je že do sedaj precej finančnih sredstev pridobil s projekti, tako državnimi kot evropskimi. Z novimi evropskimi programi<sup>16</sup>, bo muzej tudi v prihodnosti skušal zagotoviti dodatna sredstva za delovanje v obdobju 2017 – 2021, tudi za digitalizacijo in z njo povezano **dostopnostjo** podatkov od daleč (tudi tistim, ki muzej ne obiščejo).

Muzej mora nadaljevati z redno dejavnostjo. Razstave in obrazstavne dejavnosti predstavljajo prostor dialoga z našimi rednimi obiskovalci in širšo javnostjo (s tem mislim tudi na vzporedne dejavnosti in velik pomen predstavitev v medijih). Aktivnosti najbolj promovirajo naš muzej in bodo gotovo pripomogle k dolgo pričakovani razrešitvi prostorske stiske, ki jo želimo predstaviti kot nujno tako našim obiskovalcem kot širši javnosti, vključno s skupinami, ki običajno ne obiskujejo muzejev.

Muzej bo svoje delo gradil na močnih straneh in priložnostih, na odpravljanju slabosti in upoštevanju groženj in v letih 2017 – 2021.

---

<sup>16</sup> Prirodoslovni muzej Slovenije je partner v odobrenem evropskem projektu Nat2Care (INTERREG V-A Slovenija-Italija 2014-2020 - prejeli smo obvestilo in čakamo na pogodbo). Potrdili smo načelno povabilo k sodelovanju na razpisu INTERREG V-A Slovenija-Hrvaška, ki predstavlja okvir za čezmejno sodelovanje Slovenije in Hrvaške v finančni perspektivi 2014 do 2020 (rok za oddajo je 27. 9. 2017). Muzej bo sodeloval kot partner. Potrdili smo pripravljenost za sodelovanje s Fakulteto za naravoslovje in matematiko, ki išče evropski projekt, ki bi ustrezal dogovorjenim vsebinskim predlogom (načelno soglasje s kolegi iz Bosne in Hercegovine ter iz Avstrije imamo, tudi z muzejske strani).

## I.1 OHRANJANJE DEDIŠČINE - Izboljšanje pogojev za varovanje in hranjenje nacionalnega bogastva

Ohranjanje dediščine je ena izmed temeljnih nalog<sup>17</sup> muzejev, ki zajema dejavnosti povezane s pridobivanjem in upravljanjem zbirk, vključno z analizo tveganja in z izdelavo načrtov za pripravljenost na izredne razmere, z varnostjo, preventivno in kurativno konservacijo, restavriranjem muzejskih predmetov, kar zagotavlja celovitost zbirk v uporabi ali hrambi. Iz ustanovitvenega akta sledi, da »muzej utemeljuje svoje poslanstvo na podlagi zbirk s področij zoologije, botanike in geologije« (med njimi celo ustanovne zbirke prvega muzeja na Slovenskem). Muzej bi zagotoviti ohranjanje dediščine, čeprav nima prostorov za »trajno varno hranjenje predmetov pod ustreznimi klimatskimi pogoji«, kar je pogoj za vpis v razvid muzejev.

Kratkoročno in realno je **izboljšanje pogojev hranjenja v lastnih** (tudi drugo stanovanje na Žibertovi) **in v najetih depojskih prostorih** ter **v razstavnih dvoranhah**. Z nakupom klime in ustrežnejše depojske opreme (ognjevarne in prahotesne) je do neke mere možno izboljšati varnost zbirk in še bolj izkoristiti obstoječo kvadrato depojskih prostorov, prav tako je z investicijami v razstavne prostore in v razstavno opremo možno izboljšati pogoje za razstavne eksponate. Predvideno je, da se iz stalnih razstavnih prostorov v klimatsko ustrežnejše depojske prostore preselijo občutljive muzealije zgodovinske vrednosti (predvsem zoološki preparati - sesalci in ptiči). Mnoge muzealije so poškodovane in potrebne večjih **preparatorjskih posegov**.

**Srednjeročne možnosti izboljšanje pogojev hranjenja na stalni lokaciji so nepremičnine v lasti države**, zato si Prirodoslovni muzej Slovenije v sodelovanju z Ministrstvom za kulturo prizadeva pridobiti alternativne stalne prostore<sup>18</sup>, saj se novogradnja odmika v nedorečeno prihodnost. Dosedanja preverjanja kažejo, da ustreznih prostorov v lasti države v Ljubljani ni (glede objekta na Metelkovi se minister ni pisno opredelil). Povpraševanje bomo razširili na 30 km oddaljenost od Ljubljane, kar je s stališča upravljanja z zbirkami še sprejemljiva oddaljenost (čeprav vpliva na stroške redne dejavnosti: zagotavljanje fizične dostopnosti, stroški prevoza, nadzor nad objekti in muzealijami), Prirodoslovni muzej Slovenije pa prostore nujno potrebuje. Ministrstvo je seznanjeno<sup>19</sup>, da selitev zbirk zgolj z namenom znižanja najemnine iz strokovnih razlogov ni gospodarna rešitev (poleg visokih stroškov zaradi selitve), saj začasna selitev po nepotrebem ogroža nacionalno bogastvo.

V **dolgoročni perspektivi** naj bi večino raziskovalnih in referenčnih zbirk, ki jih hranijo različne nacionalne ustanove in nimajo zakonsko opredeljenega statusa, prevzel Prirodoslovni muzej Slovenije, ki bo do takrat predvidoma deloval na novi lokaciji. Temeljni dokument je sicer še v pripravi: [http://pisrs.si/Pis\\_web/pregledPredpisa?id=RESO113](http://pisrs.si/Pis_web/pregledPredpisa?id=RESO113). Tudi obravnava prostorske problematike Prirodoslovnega muzeja Slovenije na seji Nacionalnega sveta za kulturo, ki usmerja nacionalno strategijo za kulturo izkazuje, da bo strateški dokument države rešitev prostorske stiske predvidoma vključil v nastajajoči dokument kulturne politike. Ne glede na skrb vzbujajočo časovno nedorečenost nadaljevanja projekta, ki jo omenja Nacionalni svet za kulturo, resnost namere po nadaljevanju investicije potrjuje tudi dopis ministra za kulturo (april 2017) Oddelku za urejanje prostora Mestne občine Ljubljana, s katerim se zavezal za **sofinanciranje spremembe Zazidalnega**

<sup>17</sup> glej <http://www.pmb.si/datoteke/novice/UNESCO-Priporocilo.pdf>

<sup>18</sup> Prirodoslovni muzej Slovenije potrebuje **ca 1.000 m<sup>2</sup> depojskih prostorov**, prednostno v območju Ljubljane, dostopno z javnim prevozom in z možnostjo dovoza. Prostorji morajo ustrezati minimalnim standardom za hranjenje (oziroma jih je potrebno pred uporabo usposobiti, da so primerni za potrebe depojskih prostorov (vsaj 3 ločeni prostori z ustrežno vlago in temperaturo, z ustrežno opremo za hranjenje muzealij).

- **Prostor z najvišjim režimom varnosti**

- **Klimatiziran prostor**

- **Prostor s snovmi, ki predstavljajo grožnjo za okolico** (npr. vnetljive snovi, radioaktivne snovi).

<sup>19</sup> Dokumenti: Depojski prostori (Problematika depojskih prostorov PMS – gradivo za sejo sveta, Depojski prostori (kratek povzetek - gradivo za sejo sveta 11. 11. 2016) in Obratovni stroški in depojski prostori PMS (pojasnilo k predlogu programa dela - gradivo za sestanek 1. 12. 2016 ob 15h: Ugotavljanje popolnosti in ustreznosti programa dela javnega zavoda za leto 2017))



**načrta za območje VI 3/3 Biotehniška fakulteta**, in sicer že v letu 2017. Spremembe bodo tudi v povezavi s parkiranjem na območju, kar je bila ovira za nadaljevanje investicije Prirodoslovnega muzeja Slovenije.

**Zbirnik načrtovanih ukrepov, iz katerih bo na letni ravni možno slediti uresničenim in merljivim ciljem za izboljšanje pogojev za varovanje in hranjenje nacionalnega bogastva:**

- 2017 preveriti izvedbo predvidenih sprememb Zazidalnega načrta za območje VI 3/3 Biotehniška fakulteta
- 2017 Priprava osnutka programa dela za 2018 z upoštevanjem politike MK za dosego strateškega cilja (najem ali alternativni depojski prostori za hranjenje gradiva: konkretniji načrt potrebnih investicij v depojske, razstavne in delovne prostore)
- 2017 Priprava načrta za nujne preparatorske posege do 2021 (prednostno poškodovani eksponati)
- do 2021 poskrbeti za alternativno rešitev problematike depojskih zbirk v sodelovanju z MK

## I.2 OHRANJANJE DEDIŠČINE - Pospešeno delo na zbirkah in naravoslovnem gradivu PMS

Prirodoslovni muzej Slovenije je državni muzej, ustanovljen za varstvo premične dediščine državnega pomena. Prioriteta je delo na že obstoječem gradivu oziroma zbirkah. V skladu z ZVKD-1 in letnim programom dela muzej skrbi za evidentiranje in dokumentiranje, inventarizacijo, vrednotenje inventariziranih predmetov, digitalizacijo, konserviranje in restavriranje ter proučevanje in interpretacijo premične kulturne dediščine, in sicer v sodelovanju z znanstveno izobraževalnimi ustanovami doma in v tujini.

Tekoče delo z zbirkami poteka v skladu s Pravilnikom o zbirkah PMS in je predvideno tudi v prihodnje. Pospešeno delo na zbirkah in naravoslovnem gradivu PMS ostaja muzejska prioriteta, pri čemer ima ohranjanje predmetov prednost pri drugih aktivnostih v povezavi z dediščino. Kljub temu, da je težko oceniti količino opravljenega dela, planiramo, da bo tudi v naslednjih letih prioriteta dela na zbirkah vplivala na količino opravljenega dela, zato smo v naslednjem petletnem obdobju na *letni ravni* predvideli 750 predmetov v akcesiji, 1.500 inventariziranih predmetov, 1.500 restavriranih predmetov in 300 konserviranih predmetov. Prioriteta je urejanje gradiva v povezavi z razstavnim programom (stalne in občasne razstave, vitrine četrletja). Delo kustodiatov je povezano z Oddelkom za stike z javnosti, ki vodi in usklajuje timsko delo aktualnega razstavnega programa.

Na Kustodiatu za botaniko se evidentira gradivo o muzejskih herbarijih in botanikih (biografski in bibliografski podatki) in fotodokumentacija starih virov. Ker so starejše herbarijske zbirke nepopolno opremljene s potrebnimi podatki, je strokovno delo v zbirki počasno. V združenem herbariju bomo nadaljevali z iskanjem pol iz zbirke F. Sieberja, v povezavi z novo občasno razstavo o Scopoliju pa bomo iskali tudi pole B. Hacqueta.

Na Kustodiatu za geologijo je poudarek na urejanju in reinventarizaciji muzejskega gradiva, vključno z digitalizacijo. Predvideno delo reinventarizacije številčno (kot inventarizirano gradivo) ne bo vidno, bo pa v skupnem sistemu, saj je v okviru digitalizacije predvidena priprava šifrantov in prenos obstoječih baz podatkov v sistem Galis.

Na Kustodiatu za vretenčarje je predvideno urejanje in inventarizacija gradiva obstoječih zbirk ter zagotavljanje njihove varnosti. Še vedno bo poudarek predvsem na urejanju in reviziji ornitološke zbirke in zbirke sesalcev in na zagotavljanju ustreznih pogojev za njihovo varnejše hranjenje (v povezavi s predvidenimi spremembami v razstavnih dvoranh).

Obdelava gradiva v študijskih zbirkah Kustodiata za nevretenčarje zahteva popolnoma drugačen pristop od priprave oziroma preparacije gradiva, ki je razstavljeno v stalnih muzejskih postavitvah. Gradivo v študijskih zbirkah je preparirano tako, da omogoča nadaljnje strokovno obdelavo, hkrati pa zavzame čim manj prostora in ga je možno shraniti v standardni embalaži. Takšno gradivo praviloma ni uporabno za muzejsko stalno postavitve. Pristojni kustosi bodo poskrbeli predvsem za inventarizacijo obstoječega študijskega in zgodovinskega gradiva.

Delo z zbirkami upočasnjujejo kadrovske, prostorske in tudi finančne težave. Za izvedbo zadanih ciljev so v naslednjem petletnem obdobju predvidene kadrovske spremembe kot tudi nadomestne zaposlitve ob upokojitvah. Pomladitev kolektiva bo ugodno vplivala na opravljeno delo, saj dosedanje izkušnje kažejo na boljše poznavanje modernih tehnologij, ki mlajšim omogoča (hitrejši) dostop do podatkov, ki so potrebni za identifikacijo gradiva, in lažjo komunikacijo.

- Glede na dosedanje izkušnje bodo spremembe ugodno vplivale na količino obdelanega gradiva. V kolikor bo mogoče, bomo zaposlili kader, ki bo lahko delal na neaktivnih zbirkah (potrebno je dodatno šolanje ali pridobitev specialista, saj Prirodoslovni muzej Slovenije nima specialistov vsa področja oziroma za vse zbirke, ki jih hrani).
- Kadrovska politika v naslednjem obdobju so zaposlitve za določen čas iz projektnih in lastnih sredstev (in hkrati projektni pristop pri urejevanju gradiva), prav tako so predvidene zaposlitve za polovični delovni čas in zaposlitev kadra, ki bo ob pomoči odgovornih kustosov vnašal podatke v računalniško bazo. Upokojencem PMS, ki bodo to želeli, bomo omogočili delo z zbirko.
- Glede na možnosti, ki se odpirajo z novimi evropskimi programi, bomo del sredstev za urejevanje zbirk pridobili iz zunanjih virov, saj je v interesu skupnega evropskega prostora digitalizacija podatkov in dostopnost podatkov o biodiverziteti.

**Konzerviranje in restavriranje.** Tako za potrebe študijskih zbirk kot za potrebe razstavnih zbirk so potrebni redni posegi, in sicer je predvsem letni pregled in restavriranje preparatov konzerviranih v tekočinah (pretežno 70 % etanol, zamudno zaradi odpiranja in tesnjenega zapiranja posod) ter letni pregled in dezinsekcija suhih zbirk (herbariji, sesalci, entomološke zbirke). Na Kustodiatu za botaniko bo poudarek na zaščiti obstoječega neobdelanega gradiva v depoju in na vzdrževanju 600 primerkov rastlin v Alpskem botaničnem vrtu Juliana v Trenti. Na Kustodiatu za vretenčarje bo poudarek na prepariranju obstoječega gradiva, prednostno ornitološkega gradiva in v povezavi z dotokom materiala, vezanega na uredbo. Računamo, da bomo kadrovske težave pri prepariranju zoološkega materiala ublažili z nadomestno zaposlitvijo, ki bo predvidoma pomladila kolektiv. Na Kustodiatu za geologijo je osnovna dejavnost nadaljevanje prepariranja in zaščite še neobdelanega gradiva v depoju. Ob reinventarizaciji stare mineraloške petrološke zbirke se vsi predmeti dodatno protiprašno zaščitijo. Preparacija fosilov je povezana z dotokom novih vzorcev (pridobljeno z donacijami ali lastne najdbe)

Precejšen problem je nezadosten nakup opreme za delo z zbirkami in nezadostne investicije v depojske prostore. Strategija vlaganj je odvisna od razvoja dogodkov oziroma odločitve Ministrstva za kulturo glede razrešitve neustreznih prostorskih pogojev.

**Zbirnik načrtovanih aktivnosti Prirodoslovnega muzeja Slovenije, strukturiranega po posameznih letih (Pospešeno delo na zbirkah in naravoslovnem gradivu PMS)**

2017 - 2021: na *letni ravni* poskrbeti vsaj za ca 1.500 inventariziranih predmetov, ca 1.500 restavriranih predmetov in ca 300 konserviranih predmetov

2017: nakup opreme za zbirke

2018 - 2021: izdatnejše financiranje dela na zbirkah – projektna zaposlitev kustosa in preparatorja, predvideti sredstva za prepariranje izven muzeja

2017 - 2021: Vsako leto kustodiatu muzealije ovrednotijo in stanje uskladijo z računovodstvom.

Leta 2020 je predvidena inventura muzealij.

### I.3 RAZISKOVANJE IN KOMUNICIRANJE - **Povezovanje in sodelovanje v državnem in v mednarodnem prostoru**

Muzej v Sloveniji sodeluje z organizacijami, muzeji in posamezniki, saj je povezovanje izjemnega pomena pri izvajanju javne službe – zlasti pri evidentiranju in identifikaciji gradiva, kot tudi pri promociji razumevanja naravnega okolja sodobnemu človeku narave in muzejske dejavnosti. Sodelovanje muzeju omogoča tudi pridobitev projektnih<sup>20</sup> sredstev za izvajanje poslanstva. Muzej sodeluje s številnimi slovenskimi muzeji in z muzejskimi organizacijami (Skupnost muzejev Slovenije, Slovensko muzejsko društvo, ICOM), sodeluje tudi z naravoslovnimi organizacijami, in sicer tako z ljubljansko kot z mariborsko univerzo, z javnimi in zasebnimi zavodi (Nacionalni inštitut za biologijo, Triglavski narodni park, Kozjanski park, Center za upravljanje z dediščino živega srebra, Center za kartografijo favne in flore...) ter z mnogimi nevladnimi organizacijami (DOPPS, Herpetološko društvo, Botanično društvo, Društvo biologov, Geološko društvo, Društvo prijateljev mineralov in fosilov, Slovenskega entomološko društvo Štefana Michielija, Slovensko odonatološko društvo, Društvo za proučevanje in varstvo metuljev, Slovensko društvo za proučevanje in varstvo netopirjev, Društvo DONDES, Societas herpetologica Slovenica, Društvo Dinaricum ...).

Kontinuirano sodelovanje z mednarodnimi organizacijami in muzeji v mednarodnem prostoru je za Prirodoslovni muzej Slovenije ključno iz več razlogov. Muzeju zagotavlja kvalitetnejše izvajanje javne službe in reševanje muzeoloških izzivov s področja naravoslovja, za katere v Sloveniji nima kompetentnih sogovornikov, ter utira poti za skupno delo. Muzej kontinuirano sodeluje z mednarodnimi strokovnimi združenji (ICOM NATHIST, EURING – mednarodna zveza za obročkovalno dejavnost) in institucijami oziroma posamezniki v številnih državah (Avstrija: Naravoslovni muzej - Dunaj, Joaneum - Graz, - EkoTeam, Institut für Tierökologie und Naturraumplanung - Graz, Karl-Franzens-Universität – Graz, BIH: Zemaljski muzej Sarajevo. Češka: Naravoslovni muzej Praga, Institut za biol. vretenčarjev Brno, Hrvaška: Prirodoslovni muzej Zagreb in Prirodoslovni muzej Rijeka, Italija: Università di Trieste, Dipartimento di Scienze della Vita (Univerza v Trstu, Oddelek za vede o življenju), Università di Padova, Dipartimento di Biologia (Univerza v Padovi, Oddelek za biologijo), Agenzia Regionale per la Protezione dell'Ambiente del Friuli Venezia Giulia (ARPA - FVG) (Regionalna agencija za varstvo okolja, Nemčija: Naravoslovni muzej Berlin, Bonn, Senckenberg Frankfurt in Goerlitz, Makedonija: Prirodoslovni muzej Makedonije, Finska: Naravoslovni muzej, Helsinki, Japonska: Naravoslovni muzej in univerza Kyoto, Madžarska: Naravoslovni muzej Budimpešta, Srbija: Prirodoslovni muzej Beograd, Grčija: Agricultural University of Athens, Švica: University of Basel, ZDA: University of Connecticut, Nova Zelandija: Victoria University of Wellington, Nizozemska: Naturalis - Leiden, Romunia: Babes-Bolyai University, Cluj, Napoca, Poljska: Museum and Institute of Zoology, Polish Academy of Sciences – Warszawa, University of Gdansk, Francija - Muséum national d'Histoire naturelle – Dijon, Muséum national d'Histoire naturelle – Paris, Rusija - Naravoslovni muzej v St. Petersburgu, Finska: Naravoslovni muzej Helsinki. Poleg kontinuiranega neformalnega sodelovanja se izboljšujejo možnosti za sodelovanje pri projektih.

#### **Zbirnik načrtovanih ukrepov, iz katerih bo na letni ravni možno slediti uresničenim in merljivim ciljem (povezovanje in sodelovanje v državnem in v mednarodnem prostoru):**

2017 – 2021: vsako leto bo muzej poskrbel za postavitev vsaj ene razstave v prostorih izven muzeja

2017 – 2021: vsako leto bo sodeloval pri razstavi in spremljajočih dogodkih na prostem

2017 – 2021: v sodelovanju z Univerzo za tretje življenjsko obdobje in zunanji strokovnjaki in ljubitelji bo zagotavljal spremljevalni program za starejše

---

<sup>20</sup> Združbe, odnosi in komunikacije v ekosistemih, projekt ŠIPK, sofinanciranje periodike s strani Javne agencije za raziskovalno dejavnost ipd.

2017 – 2021: okrepi bo sodelovanje z muzejskimi organizacijami (spodbujal zaposlene k sodelovanju)

2017 – 2021: vsako leto bo kandidiral na vsaj 1 državni projekt ali program in na vsaj 1 mednarodni projekt

2017 – 2021: Poskrbel bo za dvigovanje obiska v alpskem botaničnem vrtu Juliana v Trenti z aktivnim sodelovanjem s turističnimi ponudniki, LTO Bovec, Planinsko zvezo Slovenije, TNP in projektnimi partnerji iz Italije

#### I.4 KOMUNICIRANJE - Postavitev stalne razstave, privlačni programi za javnost

Prirodoslovni muzej Slovenije si prizadeva za moderne in inovativne pristope muzejske interpretacije, kar vpliva na odmevnost in obiskanost naših (večjih) razstav, ki jih žal praviloma izvajamo le v eni izmed razstavnih dvoran. Stalne razstave dopolnjujemo z novimi muzejskimi eksponati in skrbimo za interaktivno doživetje obiskovalcev. Spremljevalni programi za vse starostne skupine, tako individualni kot za skupine so raznoliki na obeh lokacijah. Poskrbeli bomo za njihovo nadgradnjo in upoštevali razvojne smernice, ki izhajajo iz analize obiska tako v matični hiši kot v Alpskem botaničnem vrtu Juliana.

Postavitev stalne razstave je bila predvidena v novogradnji muzeja (v skladu z Resolucijo o nacionalnem programu za kulturo 2004-2007 /ReNPK0407/ (Ur.l. RS, št. [28/2004](#)), vendar Prirodoslovni muzej Slovenije stalno razstavo potrebuje v vsakem primeru. Zato se priprave na stalno razstavo Narava Slovenije nadaljujejo, in sicer tako, da del rezultatov lahko uporabimo za osvežitev stalnih razstav v muzejski hiši na Prešernovi in predvsem na občasnih razstavah. Predvidene so večje osvežitve<sup>21</sup> stalnih razstav in postopna prenova stalne razstave v muzejski hiši na Prešernovi. Za občasne razstave bomo uporabili dvorano za občasne razstave (pri čemer se okostje brazdastega kita ne premika – ostane v prostoru).

Prirodoslovni muzej Slovenije ima zelo skromne prostorske možnosti za razstavno dejavnost. Zato v skladu z možnostmi skrbi za popularizacijo naravoslovja tudi z gostujočimi razstavami in predstavitvami v prostorih, v katerih sicer ne deluje, npr. v drugih muzejih (kot je Narodni muzej Slovenije - atrij, Narodni muzej Slovenije – razstava na Blejskem gradu, Mestni muzej Idrija, Muzej Velenje, Belokranjski muzej Metlika, KSEVT, Tržiški muzej, Paviljon NOB) in galerijah (Galerija Velenje) ter sorodnih ustanovah (Triglavski narodni park – Infocenter Triglavska roža Bled, Kozjanski park, Center za upravljanje z dediščino živega srebra) in prireditvah (Mednarodni dnevi mineralov, fosilov in okolja – MINFOS, Collecta) ter promovira naravoslovje tudi v odprtih prostorih (npr. pred magistratom, v Tivoliju, na ploščadi Metelkova ipd.). V primeru potrebe za oživitev prostorov v lasti RS je v preteklosti že izkazal pripravljenost za sodelovanje (npr. Polhov Gradec, Turjak), čeprav do izvedbe ni prišlo. V okviru matične službe sodeluje s številnimi muzeji, ki opravljajo javno službo.

V zvezi s pripravami na novo stalno razstavo so bili pripravljene številni dokumenti, med drugim: Izbor zgodb iz scenarija nove stalne razstave Prirodoslovnega muzeja Slovenije »Narava Slovenije«, ki ga je potrebno dopolniti s strategijo večjih osvežitev stalne razstave in prenove stalne razstave v muzejski hiši na Prešernovi. Priprava celostne strategije je predvidena na podlagi strokovnih izhodišč Oddelka za stike z javnostjo (evalvacije razstav) glede na strokovna izhodišča v povezavi z zagotavljanjem optimalne varnosti eksponatov ter možnosti za uporabo/pridobitev ustreznih dermoplastik.

Prirodoslovnega muzeja Slovenije tudi v občasnem razstavnem programu upošteva izbor zgodb iz scenarija za pripravo stalne razstave v novogradnji muzeja, ki ga povezuje s potrebami družbe in aktualnimi okoljskimi vprašanji, o katerih želi vzpostaviti komunikacijo z obiskovalci tudi s spremljevalnim programom, ki upošteva vse starostne skupine (tudi srednješolce, študente in upokojenca, ki so v manjšini). S pripravo programa upošteva

<sup>21</sup> S stališča **ogroženosti razstavnih eksponatov** je potrebno upoštevati strokovna izhodišča glede varovanja muzealij in poskrbeti za večje osvežitve – zamenjave eksponatov in s tem povezane spremembe. Kustodiat za vretenčarje je v letu 2017 pripravil **poročilo o stanju muzealij v razstavnih dvoranah**. Iz poročila izhaja, da so zoološki preparati, zlasti preparati ptic in dermoplastike v gozdni diorami, v zelo slabem stanju. Celostno strategijo prenove (osnutek) pripravlja Oddelek za stike z javnostjo, saj se je izkazalo, da bomo v muzejski hiši na Prešernovi dlje od prvotno načrtovanega, osvežitve posameznih delov stalne razstave brez celostne strategije nimajo enovitega načina predstavitve. Vrstni red večjih osvežitev in strategija celostne prenove stalne razstave bo predvidoma dorečena še v letu 2017. V letih 2018 in 2019 bomo pristopili k aktivnemu reševanju poškodovanih in ogroženih primerkov, med njimi zgodovinskih primerkov, ki jih je potrebno prednostno obravnavati. Z njimi je povezana tako prenova vogalne dvorane (koder je trenutno barjanska in alpska diorama ter jama s človeško ribico) kot prenova dvorane s pticami (zbirka ptic in gozdna diorama).

sinergijo s potrebami dislocirane enote (2018: Zanimivi plodovi in semena: možnost uporabe gradiva občasne razstave na obeh lokacijah, zagotovitev programa v Juliani jeseni, ko lahko opazujemo semena) in se odziva na problematiko upada biodiverzitete (2020: Jesetri, spregledani živi fosili) ter skrbi za obeležitev pomembnih obletic (2018: Proučevanje narave – Scopoli, 2021: Razstava ob 200 letnici ustanovitve muzeja). Manjše razstave, vitrine četrtletja, gostujoče razstave in sodelovanje na sejmskih prireditvah so pričakovane aktivnosti, ki so nakazane tudi v poglavju RAZISKOVANJE IN KOMUNICIRANJE - Povezovanje in sodelovanje v državnem in v mednarodnem prostoru.

**Zbirnik načrtovanih ukrepov, iz katerih bo na letni ravni možno slediti uresničenim in merljivim ciljem (postavitev stalne razstave, privlačni programi za javnost)**

2017: priprava strokovnih izhodišč glede varovanja muzealij v razstavnih prostorih in priprava strateškega dokumenta za razvoj razstavne dejavnosti, razstava 90 let obročkanja, osvežitve paleontološke dvorane, proučevanje v povezavi s postavitvijo razstave in programov

2018: Razstavni projekt Zanimivi plodovi in semena (razstava, publikacija, spremljevalni program in promocija)

2018 – 2019: sodelovanje s službo za investicije na Ministrstvu za kulturo in osvežitve stalnih razstav v dosedanjih prostorih, manjše razstave na hodniku, revidiranje scenarija stalne razstave, proučevanje v povezavi s postavitvijo razstave in programov

2019: Razstavni projekt Proučevanje narave - Scopoli (razstava, publikacija, spremljevalni program in promocija)

2020: Jesetri, spregledani živi fosili (razstava, publikacija, spremljevalni program in promocija)

2020 – 2021 sodelovanje s službo za investicije na Ministrstvu za kulturo, nadaljevanje začelih projektov po scenariju stalne razstave (vključno s spremembami scenarija), proučevanje v povezavi s postavitvijo razstave in programov, osvežitve stalnih razstav v dosedanjih prostorih in manjše razstave na hodniku, revidiranje scenarija stalne razstave), proučevanje v povezavi s postavitvijo razstave in programov

2021 Razstavni projekt ob 200 letnici ustanovitve muzeja (razstava, publikacija, spremljevalni program in promocija)

**2020 – 2021: gostovanja razstav PMS izven muzejske stavbe**

## I.5 KOMUNICIRANJE in digitalizacija podatkov

Muzej si prizadeva za dostopnost v vseh pogledih - ne le fizične, socialne in intelektualne dostopnosti, ki jo upoštevamo pri razvoju programov za javnost, temveč tudi dostopnosti do podatkov, ki so povezani z zbirkami in interpretacijo njihove vrednosti. Zato si prizadevamo podatke digitalizirati in omogočiti ponovno uporabo.

V Nacionalnem programu za kulturo je predvideno izboljšanje dostopnosti do kulturne dediščine in komunikacijskega potenciala kulturne dediščine, pri čemer predvideva vzdrževati in nadalje razvijati register kulturne dediščine in spodbujati vključevanja dediščine v vzgojno-izobraževalni sistem ter sodelovanje z izvajalci s področja izobraževanja. Zato je spodbujanje digitalizacije podatkov nujni ukrep.

Zaradi hitrega razvoja informacijskih tehnologij in potrebe po večji dostopnosti do podatkov, je potrebno zagotoviti tako materialna sredstva za digitalizacijo kot sredstva za nakup opreme.

V muzeju smo delno že prešli na enotno bazo podatkov v sistemu Galis, razvitim v Semaniki. Več kot polovico podatkov (vse zbirke na Kustodiatu za vretenčarje in na Kustodiatu za nevretenčarje), ki smo jih imeli v digitalni obliki v različnih programih (prastarem dBase 3, Paradoxu, Accessu, Wordovih in Excelovih tabelah), smo prenesli v enotno okolje. Trenutno poteka izdelava šifrantov in priprava podatkov za prenos tudi na Kustodiatu za geologijo in na Kustodiatu za botaniko. S tem bomo pridobili možnost povezave podatkovnih baz, objave na internetnih straneh, vključitev v Register kulturne dediščine, možnost avtomatskega varnostnega shranjevanja, ter – ne nazadnje tudi lažjega in hitrejšega dela pri obdelavi podatkov. V nadaljevanju je predvidena uporaba mobilnih aplikacij za internet in uporaba odprtih geo - storitev za GLAM, ki lahko dajo naravoslovnemu gradivu nov pomen in novo vrednost pri raziskavah in predstavitvi naravoslovnega gradiva.

### **Z digitalizacijo podatkov bomo lažje zagotovili varnost podatkov, ki so za muzej temeljnega pomena.**

Spremembe, ki jih prinaša razvoj komunikacijskih tehnologija, ponujajo priložnosti za predstavitev narave, naravnega bogastva in ozaveščanje **javnosti, ki v muzej ne zahaja**, vendar je z njim lahko povezana na druge načine. Eden izmed njih so na primer družbena omrežja, ki jih uporablja **ciljna skupina mladostnikov in študentov**. Virtualne vsebine podaljšujejo obisk v muzeju: na voljo so pred prihodom, med ogledom razstave in od doma. Urejeni in digitalizirani podatki predstavljajo pomembno **infrastrukturo za raziskovanje in povezovanje**: med muzejem, raziskovalno organizacijo in gospodarstvom, zlasti turizmom.

### **Zbirnik načrtovanih aktivnosti Prirodoslovnega muzeja Slovenije, strukturiranega po posameznih letih, Digitalizacija podatkov**

2017 priprava prehoda in delni prehod zbirk Kustodiata za geologijo in Kustodiata za botaniko na enotno bazo podatkov, vnos podatkov v obstoječe sisteme, dodatno varovanje podatkov, investicija v opremo.

2018 prehod vseh obstoječih zbirk Kustodiata za geologijo in Kustodiata za botaniko na enotno bazo podatkov, vnos podatkov v obstoječe sisteme, dodatno varovanje podatkov

2019 - 2020 prehod vseh zbirk Kustodiata za nevretenčarje, Kustodiata za vretenčarje, Kustodiata za botaniko in in Kustodiata za geologijo na enotno bazo podatkov, vnos podatkov, dodatno varovanje podatkov

2021 delovanje enotnega sistema, avtomatsko varnostno shranjevanje podatkov



## I.6 IZOBRAŽEVANJE - Povečanje obiska v muzejski hiši na Prešernovi in v Juliani

Povečanje kaže na razlike v starostni strukturi, organiziranosti obiska (skupinski, individualni) in prisotnosti tujih turistov v muzeju (PMS) in v botaničnem vrtu (Juliana). Po podatkih o obisku v matični hiši in v Juliani od leta 2001 do vključno leta 2016 ugotavljamo, da se je od leta 2002 do leta 2016 skupni obisk glede na leto 2001 občutno povečal in kaže naraščajoči trend predvsem na račun obiska v matični hiši. Ugotavljamo, da imamo stalno publiko (npr. na delavnicah in predavanjih), ki neformalno sodeluje pri promociji vsebin, ki jih izpostavljam. Muzej je po številu obiskovalcev med uspešnejšimi slovenskimi muzeji, vendar možnosti za dvig števila obiskovalcev še obstajajo, zlasti želimo dvigniti število obiskovalcev v Juliani.

V matični muzejski hiši med obiskovalci prevladujejo otroci in mladina, šolske skupine, turisti so v manjšini. Res pa se število turistov v poletnih mesecih iz leta v leto povečuje<sup>22</sup> in z njimi potreba za **razvoj programov v tujih jezikih**. Glavnino obiskovalcev so v matični muzejski hiši predstavljale organizirane skupine. Prizadevamo si povečati dostopnost muzeja **ranljivim skupinam**, zato mnogim (npr. invalidom) omogočamo prost vstop in razvijamo prilagojene predstavitve in prav njim namenjene programe. Drugače je v Juliani, kjer na obisk najbolj vplivajo turisti. Tuji obiskovalci predstavljajo približno tri četrtine obiskovalcev vrta. Prevladujejo odrasli, individualni obiskovalci, zlasti tuji turisti.

V zadnjih petih letih načrtno spremljamo tudi nihanja obiska. Glede na prostorske možnosti je v matični hiši možno obisk še vedno povečati, zlasti v nekaterih mesecih (januar, februar - brez 8.2..., marec, april, julij, avgust). Od januarja do aprila je možno povečati obisk organiziranih skupin, v poletnih mesecih na obisk najbolj vpliva obisk turistov, zato bomo programske vsebine in promocijo ustrezno prilagodili.

V Juliani verjetno nismo izkoristili vseh možnosti za povečan obisk. Javno delovanje smo približali potrebam obiskovalcem, predvsem so vsebine in individualni programi dostopni tudi v tujih jezikih, razvili smo programe za najmlajše, ki so namenjeni domačim in tujim obiskovalcem. V Juliani težko pričakujemo povečan obisk šol iz oddaljenih krajev (okoliške šole jo redno obiskujejo na Belarjevih dnevih). Žal je pretežni del sezone v času, ko tudi v Ljubljani ni šolskih skupin oziroma jih je manj. Možnosti za povečan obisk vidimo v razvoju programov za javnost in v oblikovanju skupnih paketov s ponudniki v Trenti oziroma širše v dolini Soče ter v sodelovanju s turističnimi in drugimi organizacijami (planinska društva), kar bomo v prihodnje bolje izkoristili.

### **Zbirnik načrtovanih ukrepov, iz katerih bo na letni ravni možno slediti uresničenim in merljivim ciljem za Povečanje obiska v muzejski hiši na Prešernovi in v Juliani**

2018: objava evalvacije razstavnih programov in analize obiska

do 2021: priprava programov v tujih jezikih v Juliani (10 - 50 novih opisov rastlin letno v petih jezikih)

do 2021: spletne strani v vsaj petih jezikih

2017 - 2021: oblikovanje vsaj 1 novega programa za javnost na leto

2017 - 2021: oblikovanje vsaj enega novega paketa s ponudniki v Trenti na leto

2017 - 2021: oblikovanje vsaj enega novega programa oziroma posodobitve programa v tujem jeziku na leto

2017 - 2021: agresivnejša promocija programov v času od januarja do aprila (uporaba socialnih omrežij).

<sup>22</sup> Delež turistov se je v PMS v letu 2016 povečal na **18,1% celotnega obiska**, podatki iz preteklih let kažejo na konstantno rast deleža (2015: 15,6 %, 2014: 13%, 2013: 11%).

## **I.7. Pridobivanje lastnih sredstev in komuniciranje z javnostjo**

Muzej sicer ne izvaja prave tržne dejavnosti, temveč pridobivanje lastnih sredstev temelji na izvajanju javne službe in drugih načinih pridobivanja nejavnih sredstev za izvajanje javne službe. Kljub temu se muzej zaveda pomena trga in priprave strategije delovanja na trgu, ki izhaja iz poznavanja trga in tržnega okolja, iz katerega lahko privabimo potencialne skupine obiskovalcev. Ker je storitve in produkte potrebno čimbolj prijazno in udobno ponuditi, smo razvili tudi internetno možnost prodaje in povečali dostopnost prebivalcem izven Ljubljane. Tako iz strokovnih kot iz finančnih razlogov so za muzej pomembni domači in mednarodni projekti, pri katerih je muzej že uspešno sodeloval. Medsebojno sodelovanje sorodnih institucij je tudi sicer zelo koristno, hkrati pa prinaša ekonomski učinek.

Kljub uspehom v komunikaciji z javnostjo, ki jih ima Prirodoslovni muzej Slovenije, ima tudi resne kadrovske težave, ki se kažejo na drugih področjih javnega delovanja, saj **nima osebe, ki bi se ukvarjala izključno s strategijo pridobivanja lastnih sredstev in s komunikacijo z javnostjo**. V svoji javni funkciji ji mora muzej zagotoviti ustrezno mesto, saj je izjemno pomembna za vsa področja delovanja. Kvaliteten program, namenjen javnosti, strateško načrtovana komunikacija z javnostjo je ključ do uspeha. Letno matično muzejsko hišo obišče več kot 30.000 obiskovalcev, tako da Prirodoslovni muzej Slovenije sodi med muzeje z odličnim obiskom. K dvigu obiska v matični hiši najbolj so in še tudi prispevajo spremljajoče dejavnosti in tiskovine (ob razstavi), zato si prizadevamo pripraviti ustrezno bogat tovrstni spremljevalni program. Spletne strani muzeja in Juliane so sodobne in učinkovite. Manjka nam učinkovita uporaba družabnih omrežij, ki jih zaradi pomanjkanja kadra uporabljamo v manjšem obsegu kot bi si to želeli (od leta 2017 deluje muzejski Facebook, pred tem smo družabna omrežja uporabljali smo jih za potrebe komuniciranja ob dogodkih – npr. ob razstavi Svetloba, ujeta v kamen).

### **Zbirnik načrtovanih aktivnosti Prirodoslovnega muzeja Slovenije, strukturiranega po posameznih letih (Pridobivanje lastnih sredstev in komuniciranje z javnostjo)**

- 2017 – 2021 oglaševanje programov in produktov z uporabo novejših tehnologij v kombinaciji s tiskovinami (posledično povečanje deleža lastnih sredstev)
- 2017 – 2021 povečano število obiskovalcev v Prirodoslovnem muzeju Slovenije (3% na letni ravni, glede na povprečje zadnjih treh let, ki je 33.000 obiskovalcev oziroma do leta 2021 ca 1000 obiskovalcev več vsako leto, kar pomeni v letu 2021 ca 38.000 obiskovalcev)
- 2017 – 2021 povečano število obiskovalcev v Juliani (5% na letni ravni, glede na povprečje zadnjih treh let, ki je ca 4.900 obiskovalcev oziroma do leta 2021 ca 260 obiskovalcev več vsako leto, kar pomeni v letu 2021 ca 6.200 obiskovalcev)
- 2017 – 2021: muzej bo vsako leto kandidiral na razpise, ki dopolnjujejo sprejeti program dela PMS oziroma so upravičeni iz ekonomskih razlogov in so skladni s poslanstvom PMS (za dodatni zaposlitvi na Oddelku z stike z javnostjo)
- 2017 – 2021 uporaba družabnih omrežij za komuniciranje z javnostjo
- 2017 spletne strani Juliane v nemščini
- 2018 delna prenova spletne trgovine
- 2019 delna prenova spletne strani PMS
- Do leta 2021 spletne strani PMS in Juliane v petih jezikih

## **I.8 ureditev arhiva, fotodokumentacije in knjižnega gradiva**

Sodoben muzej ima urejen arhiv, fotodokumentacijo in knjižno gradivo, čemur se želimo približati tudi v Prirodoslovnem muzeju Slovenije. Poskrbeti moramo za hranjenje (nakup novega serverja za zbiranje metapodatkov) in za izvajanje strateškega cilja.

Prirodoslovni muzej Slovenije nima arhivista oziroma primerne izobrazbe za arhivsko delo, zato bomo upoštevali smernice strokovne službe za arhivsko dejavnost. Bogastvo tovrstnih podatkov zaenkrat ni dovolj uporabljeno niti v muzeju. Ker arhivsko gradivo ni urejeno, celo strokovnim delavcem ni takoj dostopno z vsemi potrebnimi podatki.

Fotodokumentacijo bodo kustosi ustrezno dopolnili in v skladu z možnostmi v naslednjem petletnem obdobju poskrbeli za centralno hranjenje tovrstnega gradiva v obsegu, kot ga bomo ob svojem rednem delu zmogli. Ob pripravi ustrezne strategije, ki bo muzeju delo olajšala, je sočasno z rednim delom možno sistematično dopolnjevati fotodokumentacijo. V strategiji je potrebno predvideti okvirna navodila (format jpg, pdf, velikost datotek ipd.).

Prednostno se obdelajo fotografije in dokumentacija, ki se lahko uporabi za potrebe muzeja, ima navedeno avtorstvo in je povezana z muzejsko dejavnostjo (razstave, deli razstav – diorame, dogodki, bivši zaposleni...), že pripravljeno gradivo (npr. s podatki za tiskovno konferenco) za potrebe promocije muzejske dejavnosti, nastajajoče gradivo in nenazadnje gradivo, ki ga je smiselno popisati in izkoristiti zapisano v spominu trenutno zaposlenih. Prednostno bomo poskrbeli za arhivsko gradivo in fotodokumentacijo brez avtorskih ali drugih ovir za uporabo (avtor je znan, Prirodoslovni muzej Slovenije je lastnik materialnih avtorskih pravice, varovanje osebnih podatkov ni potrebno) .

Neobdelano staro knjižno gradivo bomo katalogizirali v sistemu Cobiss, se pa zavedamo, da se brez morebitnih projektnih sredstev zaostanka ne moremo znebiti. Zato prioriteta knjižnice ostaja tekoča katalogizacija, skrb za bibliografijo zaposlenih, pri katalogizaciji starejšega gradiva pa se prednostno obdeluje knjižno gradivo v povezavi z letnim programom dela (npr. v letu 2017, ko obeležujemo obletnico obročkvalne dejavnosti, prednostno starejša neobdelana ornitološka literatura, ki jo je po upokojitvi dveh zaposlenih potrebno obdelati.).

Kot že zapisano, je smiselno pripraviti pisno strategijo urejevanja arhiva, fotodokumentacije in knjižnega gradiva.

### **Zbirnik načrtovanih aktivnosti Prirodoslovnega muzeja Slovenije, strukturiranega po posameznih letih za ureditev arhiva, fotodokumentacije in knjižnega gradiva**

- 2018 priprava pisne strategije za urejanje arhiva, fotodokumentacije in knjižnega gradiva
- 2018 nakup serverja za zbiranje metapodatkov
- 2017 – 2021 vnos knjižnega gradiva v Cobiss
- 2019 – 2021 urejevanje arhiva
- 2019 – 2021 urejevanje fotodokumentacije

## II. ORGANIZACIJSKE USMERITVE

Organizacijska in upravna struktura mora spodbujati vzdušje timskega dela in odprto interno komunikacijo.

Razvijanje timskega dela, ki sledi viziji in ciljem muzeja, predstavlja novo ustvarjalno okolje, v katerem vsi zaposleni lahko učinkovito delajo za doseganje ciljev Prirodoslovnega muzeja Slovenije. Seveda pa oblikovanje tima ni samo stvar uprave, temveč imajo vsi vodje in vodilni delavci zelo pomembno odgovornost: vsak delavec v timu mora biti stalno angažiran in se čutiti cenjenega, tako, da bo rad in po vseh svojih močeh prispeval za dobro muzeja.

Organizacijska struktura je bila sprejeta v **Aktu o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest** (2014). S tem aktom je notranja organizacijska sestava Prirodoslovnega muzeja Slovenije:

- Kustodiat za botaniko
- Kustodiat za geologijo
- Kustodiat za nevretenčarje
- Kustodiat za vretenčarje
- Oddelek za stike z javnostjo
- Specialna znanstvena knjižnica
- Tehnična služba
- Uprava

**Kustodiat za botaniko** raziskuje, ugotavlja, evidentira, dokumentira, vrednoti in znanstveno raziskuje floro, vegetacijo, kulturno dediščino rastlinskega izvora in zgodovino botaničnih raziskovanj, dopolnjuje in varuje herbarijske zbirke, ter s pomočjo razstav, predavanj, publikacij in drugih medijev predstavlja javnosti sistematiko, floristiko, vegetacijo, ekologijo, naravovarstvo rastlin in njihovih združb ter zgodovino botaničnih raziskovanj. Kustodiat za botaniko strokovno upravlja dislocirano enoto Alpski botanični vrt Juliana v Trenti.

- **Alpski botanični vrt Juliana** prikazuje rastline alpskega, predalpskega, dinarskega, preddinarskega in kraškega območja Slovenije. Skrbi za presajanje rastlin, za popularizacijo in izobraževanje; s pomočjo razstav, predavanj, publikacij in drugih medijev predstavlja javnosti botanično naravno dediščino.

**Kustodiat za geologijo** raziskuje, ugotavlja, evidentira, dokumentira, vrednoti in znanstveno raziskuje minerale, kamnine, ter fosile in kulturno dediščino geološkega izvora, dopolnjuje in varuje geološke zbirke, ter s pomočjo razstav, predavanj, publikacij in drugih medijev predstavlja javnosti različna področja geologije.

**Kustodiat za nevretenčarje** raziskuje, ugotavlja, evidentira, dokumentira, vrednoti in znanstveno raziskuje nevretenčarje in kulturno dediščino nevretenčarskega izvora, dopolnjuje in varuje zbirke nevretenčarjev, ter s pomočjo razstav, predavanj, publikacij in drugih medijev predstavlja javnosti sistematiko, favnistiko, ekologijo in naravovarstvo nevretenčarjev. V okviru Kustodiata za nevretenčarje deluje tudi **Slovenski arhiv živalskih zvokov**.

- **Slovenski arhiv živalskih zvokov** (Slovenian Wildlife Sound Archive) je študijska zbirka posnetkov živalskih zvokov. V njem se zbirajo posnetki petja in oglašanja vseh živalskih vrst, ki proizvajajo zvok, in zvočna vzdušja v različnih življenjskih prostorih ter raziskujejo, evidentirajo, dokumentirajo, vrednotijo in znanstveno obdelujejo ter varujejo zbrani posnetki, kulturna dediščina živalskega zvočnega izvora in zgodovina bioakustičnih raziskav.

**Kustodiat za vretenčarje** raziskuje, ugotavlja, evidentira, dokumentira, vrednoti in znanstveno raziskuje vretenčarje in kulturno dediščino vretenčarskega izvora, dopolnjuje in varuje vretenčarske zbirke, ter s pomočjo

razstav, publikacij in drugih medijev predstavlja javnosti sistematiko, favnistiko, ekologijo in naravovarstvo vretenčarjev. Kustodiat strokovno upravlja Slovenski center za obročkanje ptičev.

- **Slovenski center za obročkanje ptičev** (Slovenian Bird Ringing Center) organizira, koordinira in usmerja delo zunanjih sodelavcev obročkovalcev, ter skrbi za njihovo izobraževanje in pridobivanje ustreznih dovoljenj za delo.

**Oddelek za stike z javnostjo** pripravlja, organizira in izvaja pedagoški in andragoški program, pripravlja poljudnoznanstveno in didaktično gradivo za obiskovalce razstav, izvaja evalvacijske raziskave med obiskovalci, sodeluje pri pripravi in organizaciji muzejskih razstav ter pripravlja, organizira in izvaja projekte popularizacije muzeja.

**Specialna znanstvena knjižnica** pridobiva, hrani, raziskuje, predstavlja in po sodobnih bibliotekarskih načelih obdeluje in daje v uporabo naravoslovno literaturo, ki ima zgodovinsko vrednost, in literaturo, ki je v podporo strokam, ki so zastopane v muzeju, ter vodi bibliografije delavcev muzeja.

**Tehnična služba** v sodelovanju z vsemi organizacijskimi enotami skrbi za muzejska tehnična in strokovna dela, in sicer:

- V okviru **preparatorne službe** se ukvarja s prepariranjem, konzerviranjem, restavriranjem ter dokumentiranjem muzejskih predmetov geološkega, rastlinskega in živalskega izvora, uravnavanjem mikroklimatskih razmer v depojskih in razstavnih prostorih. Skrbi za izobraževanje, posodabljanje delovne opreme in popularizacijo stroke.
- Z avdio, video in fotografsko tehniko dokumentira favno, floro in neživo naravo Slovenije, pripravlja slikovno gradivo za fotodokumentacijo muzejskih predmetov in muzejske dejavnosti ter sodeluje pri pripravi predavanj, multimedijskih predstavitev, razstav, publikacij in drugih zapisov na nosilcih zvoka in slike. Skrbi za foto in video arhiv.
- Skrbi za strojno in programsko računalniško opremo ter računalniški servis in svetovanje za potrebe matičnega muzeja.
- V sodelovanju s Kustodiatom za vretenčarje tehnično vodi Slovenski center za obročkanje ptičev.
- Sodeluje pri izvedbi razstav in obrazstavnega programa, sodeluje pri nabavi opreme in storitev, skrbi za varnost, urejenost in čistost poslovnih prostorov ter sodeluje z vsemi organizacijskimi enotami tudi z drugimi nalogami, ki smiselno sodijo k opraviom tehnične službe

**Uprava** skrbi za tajniško-administrativna, kadrovska, pravna, ter računovodska dela (strateško in operativno vodenje finančnega poslovanja, vodenje knjigovodstva in računovodstva, izdelava finančnih načrtov, računovodskih poročil in vodenje blagajne). Delitev dela v računovodstvu je podrejena zakonskim predpisom (nezdružljivost posameznih del) ter potrebi po analitičnih in ažurnih podatkih o finančnem poslovanju zavoda.

### III. OPREDELITEV INVESTICIJ IN INVESTICIJSKEGA VZDRŽEVANJA

Ministrstvo za kulturo muzeju že nekaj let ni namenilo sredstev za investicijsko vzdrževanje in nakup opreme; ni izključeno, da se v letu 2017 to spremeni. Zaradi nevlaganja v rešitev prostorske stiske Prirodoslovnega muzeja Slovenije in zaradi slabšanja stanja na področju investicij in opreme se potrebe večajo.

V letu 2017 je predvidena **zamenjava oken** v razstavnih prostorih Prirodoslovnega muzeja Slovenije (in v delovnih prostorih v istem nadstropju). Prirodoslovni muzej Slovenije zamenjavo oken že dlje časa načrtuje, vendar je pri izvedbi odvisen od Narodnega muzeja Slovenije, ki s stavbo upravlja. Okna so dotrajana, okvirji ne tesnijo, stekla niso varno vpeta. To predstavlja nevarnost za obiskovalce. Ob zamenjavi razbitega stekla nas je izvajalec opozoril, da okvirji niso več ustrezni. Zamenjava oken je ključnega pomena za razstavne zbirke (nihanje mikroklimе povzroča poškodbe dermoplastik). Narodni muzej Slovenije smo opozorili, da je pri posegih potrebna zaščita muzealij in opreme v razstavnih prostorih. Menjava oken vpliva na izvedbo javnih programov (temperatura v poletnih mesecih se zdaj dviguje nad 30°C), ob zamenjavi je potrebno upoštevati dogovorjeni program z zunanjimi partnerji, na kar smo Narodni muzej Slovenije opozorili.

V depojskih prostorih na Žibertovi načrtujemo nadaljevanje (več) investicij v **kovinske omare in regale** v približno enaki višini kot v letu 2013, ko smo zagotovili ca 15% predvidene investicije. Potrebno je urediti klimatske razmere tudi v drugem delu depojskih prostorov na Žibertovi (depojski prostori so namreč v dveh ločenih enotah, vsak poslovni prostor ima ločen vhod), zato smo predvideli **nakup klime**. V letu 2017 smo predvideli nadaljevanje investicije (nakup 15 kovinskih omar - z odločbo sredstva sicer niso bila odobrena, vendar smo v juliju odzvali na nepričakovano pobudo Ministrstva za kulturo glede nujnih investicij in opreme v letu 2017). Predvideno investicijo za nakup kovinskih omar na Žibertovi želimo nadaljevati in zaključiti v naslednjem petletnem obdobju (do leta 2021, saj glede na izkušnje ni realno pričakovati več kot 25.000 EUR na leto samo za nakup kovinskih omar, poleg tega pa bi enkratni nakup povzročil logistične težave, ki bi negativno vplivale na delo z zbirkami).

Zaradi časovne nedorečenosti so potrebna **investicijska sredstva za ureditev depojskih in razstavnih prostorov**. Prirodoslovni muzej Slovenije je prostore, ki jih najema, funkcionalno izboljšal (ločeni prostori, karantena pred centralnim delom depojskih prostorov, ustrežnejše zračenje centralnega dela depojskih prostorov po opravljeni dezinfekciji ipd.). Izogibal se je večjim vlaganjem v najete prostore, ki se jim v dobro muzealij ne more več izogibati. Zaradi časovne nedorečenosti se predvidevajo večje posodobitve v razstavnih dvoranah; potrebno bo zagotoviti novo razstavno opremo ter opremo za muzealije, ki se zdaj nahajajo v razstavnih dvoranah, vendar niso razstavljene (nekatero so deponirane v spodnjem delu razstavnih vitrin). Pri investicijah v razstavno in depojsko opremo se bo upoštevalo v letu 2017 pripravljeno poročilo o stanju muzealij v razstavnih dvoranah, ki je bilo pripravljeno kot podlaga za strategijo stalnega razstavnega programa. Iz poročila izhaja, da so zoološki preparati, zlasti preparati ptic in dermoplastike v gozdni diorami, v zelo slabem stanju. Med njimi tudi zgodovinski primerki, ki jih je potrebno prednostno obravnavati. Glede na vse zapisano bo muzej prednostno poskrbel za nakup klime v centralnem depoju in za ognjevarno prahotesno depojsko opremo v obstoječih depojskih prostorih.

V letu 2017 se predvideva tudi večji nakup **računalniške opreme** (se v juliju odzvali na nepričakovano pobudo Ministrstva za kulturo, odziv pričakujemo). Računalniška oprema, potrebna za delovni proces in računalniška oprema v razstavnih prostorih, je namreč nujno potrebna korenite obnove, saj je zastarela in ne zagotavlja varne uporabe in tudi ne varne hrambe digitalnih podatkov.

Vozni park je potrebno obnoviti in zagotoviti varno vožnjo. **Službeni vozili** se starata, imata veliko prevoženih kilometrov in povzročata vse višje stroške obratovanja. Muzej že nekaj let neuspešno načrtuje menjavo vozil, ki jih vključuje tudi v program nakupa premičnega premoženja države. V letu 2017 želi zamenjati vozilo Renault Kangoo. Z odločbo sredstva sicer niso bila odobrena, vendar smo se v juliju odzvali na nepričakovano pobudo Ministrstva za kulturo glede nujnih investicij in opremljenosti v letu 2017. V letu 2018 želimo zamenjati tudi drugo službeno vozilo, to je Citroen Berlingo.

Muzej **stanovanje v Vrsarju** že nekaj let uvršča v program odprodaje državnega premoženja. Potrebna nujna vlaganja, da stanovanje ne propada in ga je sploh možno uporabljati, Ministrstvo za kulturo ni odobrilo. Kljub želji Prirodoslovnega muzeja Slovenije, ki stanovanja v Vrsarju za izvajanje svojega poslanstva ne potrebuje in ima soglasje zaposlenih za prodajo ali prevzem upravljanja s stanovanjem, Ministrstvo za javno upravo ni prevzelo stanovanja v upravljanje (počitniške zmogljivosti), Ministrstvo za kulturo pa ni zagotovilo ureditev lastništva, ki bi omogočilo predvideno odprodajo državnega premoženja in ustrezno upravljanje z nepremičnino. Pričakujemo, da bo država do leta 2018 uredila lastništvo oziroma zagotovila, da bo odprodaja državnega premoženja v letu 2018 izvedljiva.

Zaposleni delajo v **neugodnih delovnih razmerah** (npr. temperatura poleti čez 30°C, pomanjkanje svetlobe, neustreznih prostori, **pomanjkanje ustreznih prostorov za prepariranje – npr. skeletiranje**). Glede na to, da ni zagotovila za razrešitev prostorske stiske, so predvidena vlaganja v opremo za zagotovitev ustrežnejših delovnih pogojev za zaposlene v muzejski hiši na Prešernovi cesti 20, in sicer z začetkom v letu 2019 (**nakup klimatskih naprav v delovnih in v razstavnih prostorih**). Izvedbo je smiselno načrtovati po menjavi oken v razstavnih in v delovnih prostorih in predvideti postopno izvedbo.

#### IV. PODLAGE ZA KADROVSKI NAČRT, ki vključujejo tudi predvidene zunanje sodelavce

Prirodoslovni muzej Slovenije glede na število zaposlenih v letu 2013 do leta 2016 izgubil 12,3% zaposlenih. V kolikor bodo zakonske možnosti to omogočile, bi izgubo želeli nadomestiti s ponovnim sistemskim financiranjem Ministrstva za kulturo. **Akt o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest (2014)** smo uskladili s **priporočili Ministrstva za kulturo in vzorcem enotne sistemizacije delovnih mest**, kot ga je pripravil Narodni muzej Slovenije oziroma SPDM. Interni akt smo pripravili tako, da muzeju omogoča razvoj in zaposlitve na ustrežnejših delovnih mestih, kot jih muzej za izvajanje svojega poslanstva potrebuje. Nekatera dela, ki so opisana v sistemiziranih delovnih mestih, muzej opravlja s pomočjo zunanjih izvajalcev, študentskega dela, prostovoljcev ipd. Da se muzeju omogoči razvoj in hitrejši odziv na spremembe, so sistemizirana tudi izbrana delovna mesta, ki trenutno niso zasedena (izhajajo npr. iz akta o ustanovitvi, iz Vzorca enotne sistemizacije delovnih mest - ki ga je pripravila Služba za premično dediščino in muzeje decembra 2011 oziroma Kataloga funkcij, delovnih mest in nazivov z dne 25. 7. 2014) in predvidenih potreb (razvoj muzeja, projekti ipd.).

Nabor delovnih mest (ki vsa niso zasedena) smo dopolnili na Oddelku za stike z javnostjo in tudi na kustodiatih predvideli ustrežnejše možnosti za zaposlitev tako v nižji tarifni skupini kot v primeru napredovanja ali prehoda v višjo tarifno skupino. Muzej si bo prizadeval, da bo ob predvidenih upokojitvah nadomestno zaposlil ključni kader v skladu s sistemizacijo, zakonskimi možnostmi in aktualnim kadrovskim načrtom. S sredstvi EU, drugimi javnimi sredstvi (ARRS) in nejavnimi sredstvi za opravljanje javne službe želimo nadomestiti tudi kadrovsko izgubo (3,2 DM) oziroma se približati stanju zaposlenih pred spremembami vsled omejujoče zakonodaje, ki je predvidela pridobitev soglasij, ki jih žal nismo vseh prejeli. Predvidevamo, da bomo na podlagi kandidatur na EU projektih lahko zaposlili vsaj 3 osebe VII tarifnega razreda za delo na projektu.



## V. KAZALCI USPEŠNOSTI

- Izvedba predvidenih osrednjih razstavnih projektov (poleg postavitve razstave, vključujejo razstavo, publikacijo, spremljevalni program in promocijo; 2017: Naše malo veliko morje, 90 let obročkanja, 2018: Zanimivi plodovi in semena, 2019: Proučevanje narave (Scopoli), 2020: Jesetri, spregledani živi fosili, 2021: Razstava ob 200 letnici ustanovitve muzeja)
- Priprave strategije prenove stalne razstave v muzejski hiši na Prešernovi in izvedba postopne prenove do 2021 (do leta 2019 predvidoma dve razstavnici dvorani)
- izboljšanje pogojev za hranjenje muzealij, po možnosti zagotoviti prostore za dolgoročno hranjenje nacionalnega bogastva v skladu s politiko Ministrstva za kulturo v programskem obdobju
- Zagotovitev ustreznih prostorov za izvajanje javnih programov (poleg razstav tudi spremljajočih dejavnosti) v skladu s politiko Ministrstva za kulturo v programskem obdobju
- Zagotovitev ustreznih prostorov za delo, predvsem za delo z zbirkami (skeletiranje...) v skladu s politiko Ministrstva za kulturo v programskem obdobju
- Delovanje enotnega sistema za baze podatkov o zbirkah do leta 2021
- Upravljanje z nepremičninami (ureditev lastništva in prodaja stanovanja v Vrsarju v naslednjem petletnem obdobju, načrtovano že v letu 2018)
- Povečano število obiskovalcev v Prirodoslovnem muzeju Slovenije (3% na letni ravni, glede na povprečje zadnjih treh let, ki je 33.000 obiskovalcev oziroma do leta 2021 ca 1000 obiskovalcev več vsako leto, kar pomeni v letu 2021 ca 38.000 obiskovalcev) in večanje deleža stalnih obiskovalcev (poskrbeti za merljive kazalce s pomočjo evalvacije)
- Povečan delež turistov v PMS (3% na letni ravni)
- Povečano število obiskovalcev v Juliani (5% na letni ravni, glede na povprečje zadnjih treh let, ki je ca 4.900 obiskovalcev oziroma do leta 2021 ca 260 obiskovalcev več vsako leto, kar pomeni v letu 2021 ca 6.200 obiskovalcev)
- Povečano število zapisov bibliografije zaposlenih v sistemu Cobiss za 10 enot na letni ravni
- Primerljivo število inventariziranega gradiva kljub zmanjšanju kadra v muzeju
- Povečano število digitaliziranega gradiva kljub zmanjšanju kadra v muzeju
- Število digitaliziranega gradiva, dostopnega javnosti
- Število napredovanj v muzejskih nazivih
- Sklepi o delovni uspešnosti direktorice (povprečje zadnjih dveh let ca 25 %)